

BUCUREȘTIUL

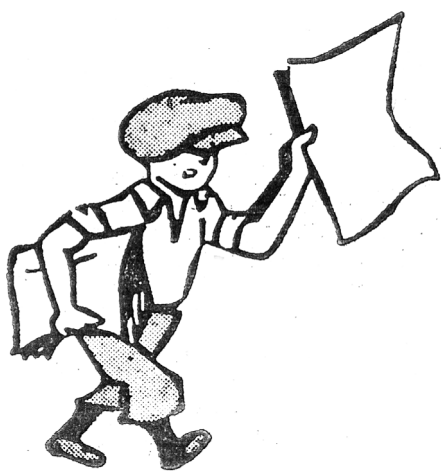
LITERAR ȘI ARTISTIC

Revistă fondată la 1 octombrie 2011 de Coman Șova și Florentin Popescu
Apare lunar • Anul XIII, nr. 6-7 (141-142), iunie-iulie 2023
www.bucurestiul-literar.ro

Scriitori la mare, acum cincizeci de ani

De la stânga la dreapta: Petre Sălcudeanu, Corneliu Ștefanache, D.R. Popescu, Laurențiu Fulga, Doina Lovinescu, Radu Cârnelci, Ion Horea. În prim plan: Ingrid Fulga și Alina Sălcudeanu

În acest număr:

- Magda Ursache: *O "maladie rușinoasă": românitatea ?* (4)
- Adrian Păunescu – 80: *Poeme* (6)
- Constantin Lupeanu: *Ciprian Porumbescu în România și Asia* (7)
- Filoteea Barbu Stoian: *Amintiri cu poetul Mihu Dragomir* (9)
- George Apostoiu: *Rămânem ce suntem: latini ai Orientului și ortodocși ai Occidentului* (12)
- Poezie universală la km 0: Vladimir Holan (15)
- Marea pictorilor (20)

Editorial

Cu umorul nu-i de glumit

Pentru că e vară, pentru că tot omul cată să se distreze, să descopere cât de cât o oază în care să zâmbească și să mai uite de toate neccazurile, mi-am ales pentru editorialul din acest număr o „temă” pe care o consider adecvată momentului: prezența umorului în viața românului.

Mare lucru și cu umorul ăsta! Unii îl au cu asupra de măsură (și sunt gata să râdă sau să se amuze aproape din orice), alții îl dețin cu măsură și „controlat” (adică lasă să se înțeleagă că ei sunt niște rafinați care se amuză doar la glumele și bancurile ceva mai elevate și subtile), o a treia categorie o reprezintă cei care sunt gata să se apere, crezând că o poantă, o pildă, o snoavă ar putea conține atacuri sau aluzii la ei.

În fine, sunt și dintre cei care nu prizează umorul, sau nu-l au deloc. Aceștia din urmă sunt și cei mai nesuferiți, fiindcă ți-e greu să-i înțelegi și sfârșești prin a-ți spune în gând: Omul ori e încuiat din naștere, ori habar n-are ce-i umorul. Și cum naiba poate să trăiască așa? Că doar o spune și o veche vorbă românească: „O zi în care n-ai răs ori măcar n-ai zâmbit, e o zi pierdută”.

Iată și un mic exemplu, din multe altele, al lipsei de umor. La o masă unde erau mai mulți și se tot solicita aducerea mai multor sticle cu apă minerală, cineva a chemat chelnerul și l-a întrebat: „Domnule, nu cumva puteți pune o conductă de la bar și până la masa noastră, ca să nu vă mai chemăm tot timpul?”, la care cel interpelat, cu mima cea mai gravă din lume, a răspuns: „Nu, domnule, n-avem, dar să vorbesc cu șeful localului și poate data viitoare o să găsiți și așa ceva?”...

Personal, am fost pus în nenumărate situații în care, cu parteneri de dialog precum chelnerul amintit, am spus bancuri și am încercat să creez ceea ce se cheamă „atmosferă veselă”. Văzând, însă, că ascultătorul meu nici măcar n-a schițat un zâmbet (că doar din câte am spus nu se putea să nu fie și ceva cu haz), am fost nevoit să precizez: „A fost doar o glumă...”.

Să te ferească sfântul să te afli în mijlocul unor asemenea oameni. Sau, dacă știi dinainte cu cine stai de vorbă, e mai bine și mai prudent să taci, în niciun caz să n-o dai pe glumă că te-ai ars. Dacă între ei se află și un ardelen și te pune necuratul să faci vreo aluzie cum că ardelenii (potrivit unei mai vechi zicale) ar râde la un banc abia a doua zi, iar o încurci. Ori dacă se întâmplă ca acolo să fie un oltean, un evreu, un rus ori un ins de altă naționalitate și tu tocmai deschizi cutiuța memoriei cu bancuri despre ei, ce te faci? Ți-ai dat, cum se zice, foc la valiză? Ți-ai dat cu siguranță. Și dacă înșii care te ascultă nu au umor și nu rezonază cu glumele tale, ce te faci?

Dar nici să taci tot timpul ca blegul nu-i o soluție. Ori te iau de încuiat sau de prost, ori, și mai rău, cred că ești un intrus cine știe de cine trimis acolo pentru a-i „spiona”, cum se mai întâmplă nu de puține ori pe vremea când Securitatea avea oameni infiltrați peste tot.

În astfel de împrejurări cel mai nimerit e să povestești unele întâmplări din viața ta – cele în care ai fost păcălit, și s-a făcut o farsă, ai luat clapa de la cineva etc. etc.

În „aventura” prin care poți dovedi că ești un om cu simțul umorului, e prudent – totuși! – să intri după ce înaintea ta alții au spart gheata...

E bine să râzi sau să simulezi surprinderea chiar dacă ascuți un banc pe care îl știai de multă vreme, poate chiar de la grădiniță. Asta pentru că omul care-l spune să se simtă bine și să nu strici atmosfera zicând că știai asta/aia de nu știu câtă vreme...

Mare lucru și cu umorul ăsta, domnule! Ori îl ai ori nu-l ai. Cale de mijloc nu există.

Gândiți-vă la tot ce v-am spus aci și o să vă fie bine.

Florentin Popescu

Cărți ale colaboratorilor „Bucureștiul literar și artistic” lansate la Bookfest, ediția a XVI-a, București, 2023

Ion Andreiță: *Banii miresei* (Editura Eikon, 2023)

Acest nou volum semnat de titularul rubricii „Vitalii” din revista „Bucureștiul literar și artistic” a constituit o surpriză dintre cele mai plăcute, atât pentru noi cât și pentru cititorii care au venit să-l vadă și să-i solicite autografe.

În principal, surpriza constă în aceea că acest înzestrat și prolific reporter, poet și eseist este pentru prima oară când se manifestă în spațiul larg al romanului.

Cartea, alcătuită din amintiri și din documente autentice, parvenite de la rudele lui, reconstituie anii de tristă amintire a trecerii forțate de la viața de dinaintea ocupării României de către trupele sovietice la instalarea

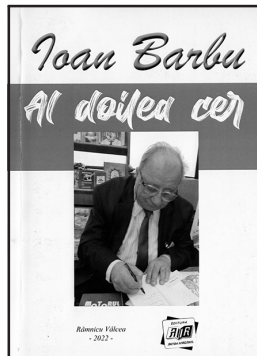
comunismului.

Realități, drame, destine căzute victime răsturnărilor istorice și-au găsit aci un loc nu numai meritat, ci și reprezentativ pentru o comunitate rurală din Oltenia. Din acest punct de vedere cuvintele aparținând lui Dumitru Constantin Dulcan și înscrise pe ultima copertă sunt pe deplin convingătoare: „Poetul și prozatorul Ion Andreiță își extrage seva îndeosebi din universul satului românesc aflat în pragul evenimentelor postbelice, care s-au năpustit ca o avalanșă asupra sa, un univers în care tradițiile, venite din străbuni, erau încă prezente prin basmele cu zâne și zmei, prin descântece, prin blesteme și prin snoave, prin patimi și drame”.

Ioan Barbu: *Al doilea cer* (Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea, 2022)

Cunoscut ca organizator al unor manifestări culturale de anvergură, dar și ca ziarist și prozator, dl. Ioan Barbu a adunat între copertile prezentei ediții douăsprezece povestiri din cele mai frumoase pe care le-a scris de-a lungul anilor. Sunt texte inspirate din propriile-i experiențe de viață, dar și din universul țărănesc, cel care i-a oferit o serie de subiecte tulburătoare, aflate la granița dintre realitate și ficțiune. „Ori de câte ori revin în sat la mine, mărturisesc autorul în finalul volumului, regăsesc același farmec al locurilor și al casei în care m-am născut, cu neclintite nuci sau meri aromitori, cu aceleași vechi obiceiuri de pe vremea bunicii Anica. Trenurile opresc în gară și astăzi, trenurile pleacă din gară... Satul meu se află tot în centrul lumii. Ca un ocean de iubire”.

Este, adăugăm noi, „oceanul” pe care, în varii forme, prozatorul îl transfigurează în pagini pline de farmec, cu o nostalgie ce nu se poate ostoi decât prin scris...

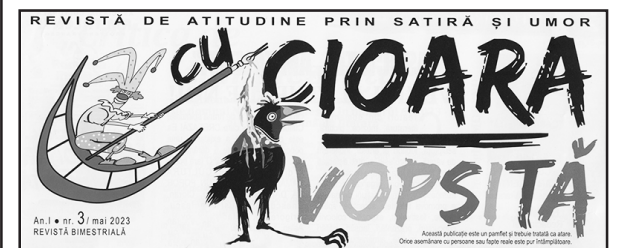
Evocare Nicolae Dan Fruntelată

În ziua de 9 iunie a.c. la sala Artoteca din Șos. Mihai

Bravu a avut loc o evocare a scriitorului polivalent Nicolae Dan Fruntelată, unul dintre colaboratorii de bază ai revistei noastre, la împlinirea unui an de la trecerea lui într-o altă lume. Despre personalitatea celui omagiat au depănat amintiri: Tudor Meiloiu, Florentin Popescu, Geo Călugăru, George Călin, Dorel Vidrașcu, Elena Armenescu, Paula Romanescu, Corneliu Vasile. Din partea familiei a mulțumit pentru manifestare d-na Ioana Fruntelată. (Reporter)

„Cu cioara vopsită”

Ajunsă deja la al treilea număr, această publicație („bimestrială”, cum s-a autodefinit), editată de Asociația culturală „Am talent”, din Broșteni, Vrancea (fondatori Gheorghe Mocanu și Constantin Pavel) este o apariție insolită și foarte promițătoare, dovedind, între altele, că nici în vremuri grele, cum sunt cele de acum, românii nu și-au pierdut simțul umorului. Din manifestul

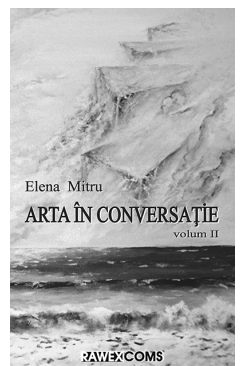
amintitei Asociații am reținut și aceste proiecte generoase (pe care le salutăm și le dorim împlinite!): „Veniți alături de noi! Împreună vom organiza activități frumoase, vom iniția acțiuni de natură a promova talentele autentice: spectacole, festivaluri, expoziții, colocvii, concursuri, prezentări, lansări, editări de carte, reviste almanahuri... Omul are nevoie de hrană spirituală! Cultura o fac cei care creează! Ea este dovada clară a existenței unui popor. Un pod poate fi dărâmat. O clădire se poate prăbuși. O țară poate fi distrusă. Doar cultura rămâne și face ca un popor să dăinuie (Eminescu, Cioran, Enescu, Brâncuși, Paulescu, Grigorescu, Palade, Emil Racoviță...). Aceasta nu poate fi distrusă în veci. Veniți alături de noi!” (F.P.)

Lansări de carte

Vineri 9 iunie a.c., la Muzeul Național al literaturii au fost lansate două noi volume aparținând d-nei Elena Mitru, scriitoare care trăiește la New York, iar în România este între altele și membru al cenaclului „Catacomba” al revistei „Bucureștiul literar și artistic” și colaborator al Editurii Rawex Coms.

Primul volum, *Ore și hore românești*, versuri, (Editura Pim, Iași, 2023) a fost prezentat și comentat de către Marian Nencescu, Evelyne Maria Croitoru, Cleopatra Luca, Camelia Pantazi Tudor, Brândușa Bârsan și Lucian Gruia. Actrița Magda Băcescu a oferit un mic recital din textele cuprinse în carte.

Cel de al doilea volum, *Arta în conversație* (Editura Rawex Coms, 2023) cuprinde interviuri cu pictorii Petru Asimionese, Paul Tudor Balș, Mihai Cătruna, Mihai Coțovanu, Romulus Dumitru Harda, Ionelia Irina Ionescu și Vasile Mic. Despre ipostaza de reporter a autoarei au vorbit Marian Nencescu și editoarea cărții, d-na Raluca Tudor. (Raluca Tudor)

Sărbătorii noastre în Lunile Cireșar și Cuptor

• Ion Andreiță (n. 11 iunie 1939), poet și publicist. Șeful Secției de publicistică • Petru Mărculescu (n. 19 iunie 1943), poet, prozator și eseist. Colaborator • Radu Adrian (n. 17 iunie 1945), artist plastic și publicist. Colaborator • Ștefan Crudu (n. 11 iunie 1949), publicist. Colaborator • Petru Solonaru (n. 20 iunie 1950), poet și publicist. Colaborator • Emil Lungeanu (n. 4 iunie 1958), poet, prozator și eseist. Colaborator • Dalia Bialcovski (n. 9 iunie 1963), artist plastic. Colaborator • Mihai Stan (n. 9 iulie 1943), prozator și editor. Membru în Colectivul de redacție • Eliza Roha (n. 8 iulie 1946), prozatoare. Colaborator • Dan Verona (n. 1 iulie 1947), poet și publicist. Colaborator • Adrian Bucurescu (n. 29 iulie 1950), poet și publicist. Colaborator • Marian Nencescu (n. 17 iulie 1953), critic literar și publicist. Colaborator.

Tuturor un simbolic buchet de flori și un călduros La mulți ani!

Bucureștiul literar și artistic, Anul XIII, nr. 6-7 (141-142), iunie-iulie 2023

Paul Daniel

August. Dimineață. O dimineață caldă, cu soare arzător care nu te lasă nici să ațipești, nici să stai treaz... Mahalaua trăiește cele mai plăcute clipe de liniște și de tihnă.

Nicicând locuitorii cartierului nu s-au pomenit dormind atât de adânc, și până la un ceas atât de târziu...

E poate pentru întâia oară când toți vecinii sunt „în deplin acord”... E o zi de armistițiu cum nu s-a mai pomenit de mult.

A fost astă-noapte chef mare în colț, la Ioniță Traftir. A scăpat de la „mititica” unul Talaipan, un pici de băiat, care abia se deprinsese „să facă zulă”, și – inimos din cale-afară – ce ghinion!, s-a pomenit cu mâna taman în buzunarul unui om al poliției...

Acum neamurile și prietenii de distracție și de suferință au chemat toată mahalaua la cârciumă, să cinstească reîntoarcerea micului pușcăriaș...

Cum s-a spart petrecerea, toți cheflii, femeii și bărbații, obosiți de nesomn și de băutură, au adormit pe unde au căzut, sau au nimerit pe sub zăplazurile umbroase, prin curți și pe maidane...

Cum stau toți așa înșirați în drum, fără să le pese de cineva, ai zice că e mai degrabă o armată de păgâni – încinși cu brâie roșii și verzi în care se odihnesc tăioase alămuri și pistoale – poposită după o luptă crâncenă pe aceste meleaguri...

Ioniță Traftir, cârciumarul la care s-a ținut ziafetul, frânt și el de obosit – a trebuit să bea la rând cu mușterii – s-a așezat în ușa prăvăliei – și se tot lovește cu fruntea de spătarul scaunului pe care stă călare.

Nu-i vorba, că la vremea asta nu-i prea pică lui clienți în prăvălie. S-ar fi putut duce și el să se culce... Ei, dar și-a adus ca prin vis aminte că au zăbovit câțiva birjari care fac cursă de noapte – mușterii buni – și s-a gândit să-i aștepte, să le „dea” bună dimineața...

Începe să dogorească din ce în ce mai tare și nici vorbă nu-i să se trezească careva din această stare de amortire.

Până și zarzavagii, care sparg cu glasul lor ascuțit văzduhul acestor dimineți de vară, n-au dat încă semne de viață. Se vede că de atâta zăpușeală n-au putut străbate până aici. Ori, cine știe, s-or fi strecurat și ei binișor și lăcuți, să nu tulbure cumva somnul adânc în care au căzut acești locuitori veșnic puși pe scandal și pe răcă.

Doar doi draci de copii – un mut și un cocoșat – somnoroși și ei, s-au ivit în drum și scormonesc alene o gropiță în vederea jocului de bile...

Nici ei nu vorbesc. Se înțeleg prin semne, – unu-i doar mut – dar, după cum se înțeleg, mut pare cocoșatul...

Încolo, liniște desăvârșită cum nu s-a mai pomenit într-o mahală așa de vie și de agitată ca asta. O tăcere care nu prevestește a bine...

Rătăciti cine știe cum, ca venită din altă lume, o căruță

HINGHERII

a serviciului de ecarisaj, însoțită de omul forței publice și de câțiva haidamaci – hingherii – au intrat ca la ei acasă – cu chiote și cu lătrături speriate de câini, în mahală...

Dacă ar fi năvălit o armată de tătari ca să cucerească cartierul, sau dacă ar fi căzut vreun bolid din cer, n-ar fi stârnit atâta larmă și panică.

– Ia, iote mă, ce-i colo? sări cocoșatul uitând că-i vorbește unu mut...

Și fără să se mai uite în gropiță, de partea cui e câștigul, băiatul fugi într-acolo să vadă ce s-a-ntâmpat.

– Hingherii! ... Au intrat hingherii! ...

Ioniță Traftir, care își amăgise până atunci somnul, canonindu-se cu capul rezemat pe coate, se trezi buimăcit, de gălăgia subită a străzii...

Negustorul își ridică privirea mai întâi molcum, mormăi ceva, dar, zăbind printre pleoapele abia întredeschise, căruța hingherilor, sări ca ars de pe scaun...

Lumea a-nceput să se trezească din somn după atâta gălăgie și schelălăituri.

– Ia, scoal', Gherase, că au dat hingherii peste noi! ... Fii, mă, bărbat, și pun' te-n picioare, îndemna câte o nevastă mai gureșă, înghiontind pe bărbatul lenș și amețit, care se lăsa în voia trupului...

– Lasă-mă, fă... Ce tot mă ciupești, făcea câte unul, întorcându-se pe partea cealaltă și pipăindu-și din obișnuință cuțitul de la brâu...

Ioniță Traftir, negustor vechi și vulpe bătrână, prevăzând, din instinct, că se apropie furtuna, după ce privi cu ochi bănuitori pe musafirii nepoștiți, – dădu fuga înăuntru, să se „înarneze”, de unde se întoarse repede, roșu de mânie și cu pumnii amenințători...

Un cățeluș al cârciumarului, ieșit cine știe când din prăvălie, fusesse, cât ai bate din palme, înșfăcat de hingheri, pe când bietul privea mirat la niște vrâbii gălăgioase care se scaldau în praful străzii...

Stăpânul cățelușului, pus pe harțag, – abia stăpânindu-se să nu urle – se repezi la hingheri...

Se opri, descinzându-se mai întâi de curea, și astfel înarmat, se năpusti în grămada hingherilor, speriați de-a binelca de ceea ce îi aștepta...

– Valeu ! țipă primul care încasă scatoalca și care tocmai ținea strâns în brațe câinele capturat...

Profitând de învălămășeala care se stârni, cățelul se zbătu cât îl țineau puterile, strecurându-se printre mâinile dușmanului său de moarte. Și, văzându-se scăpat, o tuli la fugă, să te ții nu glumă, îndreptându-se spre casă...

Cum se văzu în pragul ușii, cățelul se uită mai întâi în jur spre a fi sigur că e ferit de primejdie și începu să latre ca scos din minți, de gândeai că are de gând să pună pe fugă tot cartierul...

– Adu javra-ndărât, jupâne, se răsti unul din hingheri. Intri în contravenție...

Traftir, bucuros că cu toată oboseala izbutise să țină bine piept haidamacilor, se îndreptă spre scaunul lui,

mulțumit de ispravă, căznindu-se să-și încingă înapoi cureaua de la nădrăgi.

– Aveți noroc că n-am chef azi de voi... c-altminteri... Dar cârciumarul n-avu vreme să-și termine bine vorba, că hâț! se și văzu luat dintr-o dată pe sus de către patru brațe vânjoase...

– Dai cățelul, ori... Și hingherii își făcură planul, la o adică, să-l vâre pe stăpân în dubă în locul cățelului.

Această îndrăzneală a hingherilor era prea mult pentru mahală.

În jurul cățelului se strânseseră buluc o armată de copii, unii scăpați de acasă în pielea goală...

– Cheamă, mă, pă nea Marin. Vezi că-i la cafenea, spuse cu obidă cineva... Să vază nițel, de ei, că prea fac pe oții...

Cât ai zice pește, apăru ca din pământ și Marin Cartof, o namilă de om, ca o arățare, care, sigur de el, se îndreptă agale spre locul scandalului.

– Ce-i mă, aceia? N-aveți de lucru? spuse plictisit Marin... Hai cărați-vă că fac „sut” cu voi...

Dar se vede treaba că înfățșirea haidumei nu impresionă pe hingheri, care nu voiau să se dea bătăuți cu una cu două.

Atunci, jicnit în amorul lui propriu de vechi mardeiaș, Marin Cartof își aruncă nervos – numai cu un bobârnac – șapca de pe frunte spre ceafă și făcu semn cu degetul arățător:
– Ia, aduceți-l-neoa pe ăla urātu să-l judec, zise haiduma așezându-se pe marginea trotuarului...

Vrând-nevrând, mai cu anasăna, mai cu sila, imbrâncit de droaia de copii care prinseseră curaj, urātu fu adus în fața tribunalului convocat ad-hoc:

– De ce vrei, mă, neică, să mă superi?... Ori vrei să te las și pe tine în poziția statuii lui Mihai Viteazu... Hai, dă-te-n... Și nea Marin împinse pe venetic cu un picior, disprețuitor, plictisit că venise degeaba, fără să aibă cu cine face „o saftea de dimineață”... Cară-te... Nu-mi obosesc eu *cazmauă* cu unu ca tine...

Căruța se îndepărtă în grabă, alungată cu pietre și cu huiduile de copii artăgoși – viitori apărători ai cartierului...

Traftir se așezase pe scaunul lui și din când în când, îl mișca după bătaia soarelui.

– Ce-a fost, fă, – dă au lătrat câinii, și mi-au stricat somnul? întreba câte unul abia căznindu-se să stea într-o rână...

– Au venită hingherii...

– Și s-a lăsat cu zurba?

– Nițel, cu Traftir... Au vrut să-i ia pe Azorică...

Și omul, trezit subit de însemnătatea evenimentelor petrecute în absența lui, se apucă să-și cotoagească nevasta...

– Sculați bre, că-i bătaie la Palmăgreă, se auzea câte o vorbă aruncată peste gard.

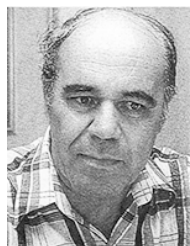
Mahalaua abia acum începea să se trezească...

(vol. „BORSALINO-VERITABIL”, Editura pentru Literatură, 1969)

Autografe în premieră

Florentin Popescu

Eu v-am citit pe toți! (vol. IX)
(Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2023)

„Ofer cititorilor mei „recolta” publicistică (cronici, recenzii, eseuri, tablete etc.) scrise și apărute în ultimii doi ani în revistele la care dețin rubrici și cărora le mulțumesc încă o dată și pe această cale. O istorie literară în devenire.”

Florentin Popescu
Acei scriitori minunați și escapadele lor
(Editura Rawex Coms, București, 2023)

“Este cea dintâi istorie, obiectivă și totodată sentimentală, a fostelor case de odihnă și creație ale scriitorilor, lăcașuri care (cu o singură excepție) azi nu mai există. Pun în circulație informații exacte, dar și scene de culise, anecdotice și întâmplări mai puțin sau chiar deloc cunoscute din viața scriitorilor noștri, de la Bolintineanu și Caragiale până la Sadoveanu, Zaharia Stancu, Ion Băieșu și alții.”

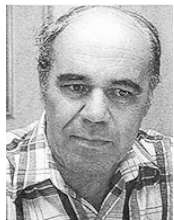
Florentin Popescu
Orizont literar bolintinean
(Editura Sud, Bolintin Vale, 2023)

„Un volum alcătuit din minimonografiile ale poetilor, prozatorilor, eseistilor și publiciștilor continuatori în spirit, idei și sentimente ai marelui lor înaintaș, Dimitrie Bolintineanu.

O carte despre Bolintinul literar, devenit în ultimii douăzeci de ani un brand cultural recunoscut și apreciat ca atare și pe plan național.”

Florentin Popescu

Florentin Popescu

Mărturiile gazetarului și ale scriitorului patriot

În lumea noastră literară, tot mai rarefiată în condeie cu o conștiință patriotică adevărată mai avem – încă! – și jurnaliști și scriitori născuți (și nu formați!) la școala iubirii de istorie, de țară, de tradiții, într-un cuvânt oameni sortați să lase viitorimii cronici adevărate și sincere despre aceste vremuri grele prin care trece țara, despre lipsa de orizont către care se îndreaptă ea, condusă, de mai bine de trei decenii de înși gata să vândă ori să trădeze valorile naționale pentru un pumn de arginți.

Printre acești ziariști și scriitori patrioți s-a aflat, până mai an și Nicolae Dan Frunteletă, reprezentant de vază al generației noastre, a celor care ne-am școlit în a doua parte a veacului trecut, pe vremea când universitățile erau slujite de nume mari ale culturii românești contemporane, cărturari, autori de cărți care au înnobilit/înobilează orice bibliotecă.

Înainte de a se afirma ca poet și prozator, Nicolae Dan Frunteletă a fost mai întâi reporter, constructor de gazete și autor de materiale publicistice adânc străbătute de idei și „teme” care l-au legitimat, ca să spun așa, drept semnatar credibil și apreciat pentru forța argumentelor pe care și-a construit fiecare articol trimis la tipar, dar și pentru cursivitatea și acuratețea fiecărei fraze, a fiecărei pagini. Așa a fost el înainte de 1989 și așa a rămas și după aceea, când posibilitățile de manifestare s-au înmulțit și când, pe baza propriei experiențe în „Flacăra lui Adrian Păunescu” și în „Bucureștiul literar și artistic”, această a doua revistă fiindu-i, după propria-i mărturisire cea mai apropiată de suflet.

Apropierea se justifică atât prin profilul publicației, cât și pentru că aici se întâlnea în paginile tipărite, dar și fizic cu vechi colegi și prieteni din redacțiile prin care i-a fost dat să se perinde în trecut: Corneliu Ostahie, Ion Andreiță, Vasile Răvescu, Dumitru Matală, Neagu Udrioiu, Florentin Popescu. Aici s-a întemeiat așa-numita „Catacombă”, un cenaclu literar, o confrerie coagulată prin idei și sentimente comune, prin prietenii dezinteresate. O adunare căreia Nicolae Dan Frunteletă, Ion Haineș și subsemnatul, aveau să-i dedice câte un întreg volum.

În paginile „Bucureștiul literar și artistic”, ca și în „Flacăra lui Adrian Păunescu” Nicolae Dan Frunteletă a găsit exact tribunele de la care putea și voia să-și exprime opiniile, tristețile (cel mai des) și bucuriile produse lui de realitatea imediată (și nu erau deloc puține, dat fiind numărul mare de oameni pe care i-a cunoscut și al împrejurărilor și întâmplărilor adunate în sipetul memoriei).

Ele, textele cu pricina sunt acum, la un an după ce autorul lor ne-a părăsit, dar și peste timp, cele mai convingătoare mărturii despre conștiința scriitorului, despre implicarea lui, morală și sentimentală în tot ce s-a întâmplat (și se mai întâmplă și azi!) în țara lui natală, România. Nu este vorba numai de opinii, aprecieri, mărturisiri – evident, dintr-o perspectivă personală –, ci, adunate între copertile unei cărți, de un veritabil testament literar (și chiar mai mult decât atât), care ar putea deveni un adjuvant esențial într-o eventuală, viitoare monografie a acestui scriitor, carte pe care, azi ori mai târziu, s-ar încumeta cineva s-o scrie.

Boabe de piper crud (II), (Editura Rawex Coms, 2023), carte recent apărută, cuprinde textele publicate de Nicolae Dan Frunteletă în revista „Flacăra lui Adrian Păunescu”, sub îngrijirea fiicei scriitorului, etnologul Ioana Frunteletă.

Editoarea ne asigură că «Autorul a proiectat volumul până aproape de final, când „sabia subțire” a verii anului 2022 a încheiat drumul vieții lui pământeste» și că a „modificat doar titlul primei părți (care se intitula inițial, „Boabe de piper crud”, părându-i-se mai potrivit un alt titlu, „Iluzia că mai avem o țară”), ordonând textele după criteriul tematic”.

Volumul cuprinde două părți distincte – cea amintită mai sus și o a doua, „Lumea într-o lacrimă”.

Ne-ar fi greu să sintetizăm într-o simplă cronică conținutul cărții, fie și prin simpla citare a unor titluri.

Vom spune, totuși, că în prima lui parte volumul cuprinde un foarte larg evantai tematic, eseurile vizând, precum într-un ocean cu oglinzi, precum cele cu care unii dintre noi ne jucăm în copilărie, un evantai tematic foarte bogat. Învățămintul, arta, cultura, degringolada din administrație, politicile greșite ale Guvernului, diverse sectoare ale vieții sociale de azi sunt radiografiate și evaluate în raport cu cele din trecut, iar concluziile sunt cât se poate de triste.

Cât privește tabletele puse sub genericul „Lumea într-o lacrimă” avem a face cu o suită de amintiri alternând cu portrete ale unor scriitori, ziariști, foști colegi de redacție și de idealuri sau oameni de alte profesii cu care Nicolae Dan Frunteletă și-a intersectat pașii de-a lungul și de-a latul carierei lui de om al scrisului la cotidian, la săptămânale sau lunare pe care le-a condus, ori la care a fost numai „colaborator extern”, cum se spunea în vremea tinereții noastre.

Ca orice gazetar și scriitor adevărat, Nicolae Dan Frunteletă a fost receptiv la tot ce se întâmpla în țară și la tot ce își punea amprente în sufletul lui, acestea luând imediat întru chipare de tabletă, de eseu, de scriere cu caracter memorialistic.

De aceea articolele lui (elaborate „la cald”, cum zice editoarea lui de acum) și-au păstrat prospețimea, literele înseși mai mustind încă ceea ce numeam odinioară prospețimea plumbului tipografic. Crizele și relele prin care a trecut țara (și care și astăzi sunt departe de a se fi sfârșit), despre care a scris prietenul nostru, foarte rar luminate de razele unor amintiri frumoase, l-au condus pe autor la elaborarea unor texte care se citesc cu plăcere, fiindcă au fost scrise cu sinceritate și dăruire – de unde și empatia cititorului cu ele.

Născut să vadă și partea plină a paharului, nu numai pe cea goală, autorul din această carte nu disperă, nu condamnă, nu descrie totul în negru și de cele mai multe ori chiar și prin „lacrima” lui străbate, difuză, o rază de speranță. Mesajul e simplu: câtă vreme o astfel de rază încă mai există nu e totul pierdut.

Apariții editoriale

Mioara Bahna: *Din marmura soclurilor. Laureați ai Premiului Nobel pentru Literatură* (Editura Junimea, 2020)

„Am publicat până acum două volume (*Aventura lecturii. Scriitori străini*, 2012 și *Zigzag prin literatura lumii*, 2015), în care am prezentat un număr mare de creații literare străine, între care unele ale unor laureați ai Premiului Nobel, fiindcă am convingerea că, pentru a evalua literatura română, pentru a avea o perspectivă, cât mai apropiată de realitate, asupra nivelului ei valoric, este firesc și chiar obligatoriu să mă raportez și la scrieri catalogate ca vârfuri ale acestui domeniu, în toată lumea”. Așa își argumentează d-na Mioara Bahna acest demers ambițios – de a cuprinde între copertile a două volume adevărata bibliotecă pe care o reprezintă scrierile laureaților Nobel pentru Literatură, începând din 1901 și până în 2019 (inclusiv).

Din lipsa „timpului suficient pentru o asemenea abordare exhaustivă” autoarea ne oferă, în fapt, câte o mostră din scrierile laureaților, întrucât fiecare scriitor este prezentat cu câte o singură carte.

Volumele d-nei Mioara Bahna se înscriu în suita altor cărți (dicționare, mai ales) pe aceeași temă, apărute atât în România cât și în alte țări. Ba, mai mult, un critic (Laurențiu Ulici) tipărea în 1988 o antologie în care contrapunea premiile unora dintre aceștia cu propuneri de scriitori români, socotindu-i pe aceștia din urmă chiar peste nivelul celor încoronați în anumiți ani. În fine...

D-na Mioara Bahna (cu experiența a nu mai puțin de 18 cărți și a zeci, poate chiar sute, de cronici apărute prin reviste de-a lungul ultimelor decenii) ne oferă mult mai mult decât un catalog (fie el și însoțit de notele biobibliografice ale scriitorilor în cauză). Asistăm la un adevărat maraton critic și analitic în care putem avea deplină încredere. O culegere valoroasă și cu atât mai utilă cu cât literatura universală nu se mai bucură nici măcar în școli de locul pe care și-l merită.

Smaranda Bedrosian: *Asta-s eu...* (Editura Dynasty Print Art, 2022)

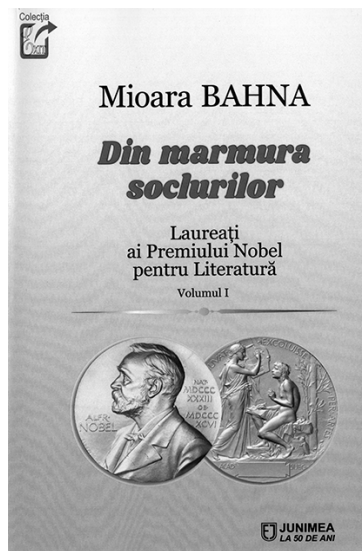
Ceea ce impresionează și reține atenția în această carte este privirea lucidă, detașată a trecutului personal, către care autoarea își îndreaptă un ochi critic, nepărtinitor, judecând și evaluând totul cu o maturitate aparte, ca și cum n-ar fi vorba de realități trăite direct, ci de fapte, întâmplări și evenimente din biografiile altora.

D-na Smaranda Bedrosian (a cărei vârstă, pe care n-o ascunde, pare a fi în jurul a cincizeci de ani) are în spate o experiență de viață care îi permite nu numai să se autoanalizeze din varii unghiuri, ci și să ofere altora mai tineri (tinere) multe sfaturi de bun simț. „Nu te strădui să fii ca ceilalți, să te integrezi – citim într-un loc (*Ce nu știi la 20 de ani*), fă tot ce poți ca să ieși din mulțime, să fii tu însăși, unicitatea-ți va fi neprețuită peste ani, într-o lume de copii nereușite”. Și ceva mai la vale: „Nu-ți fie teamă de schimbare, nu-ți fie teamă de eșec. Rareori alegem bine din prima, uneori e și o chestiune de noroc”.

De o sinceritate cuceritoare, autoarea notează despre sine: „Eu fac parte dintre cei pentru care singurul lucru care contează în viață este să iubească și să fie iubiți, să aibă o relație cu cineva de sex opus. *Singurul lucru care contează*. Pentru mine, restul e fum. N-am vreun talent, vreo pasiune care să mă acapareze... Neavând pasiuni, nici nu-mi doresc o schimbare, să mă apuc de altceva, să mă duc în altă direcție. Pur și simplu nu mă interesează”.

Mărturisirile despre fapte, momente, clipe trăite de autoare ne apar ca posibile puncte de pornire ale unor posibile, viitoare schițe.

Impresionantă prin modul tranșant în care prezintă ideile, cartea a fost scrisă într-un stil pe măsură: cursiv, aidoma unei povești lipsită de înflorituri, coloana ei vertebrală fiind, plăcut sau mai puțin plăcut, adevărul și numai adevărul. (F.P.)

Adrian Păunescu – 80

(20.07.1943 - 5.11.2010)

LEMN DE FOC

Și va veni o clipă când toate se vor spune
Și ce-i banalitate va deveni minune,
Și va urca iubirea la rangul ei cel mare
Și am să vin la tine să cad de pe picioare.

Și ca să-mi fie bine eu cred că mi-e mai lesne
Să fiu copac în lume, să port pământ pe glezne
Și încă de cu toamnă, din toamna ce-o să vină
Să pot intra sub iarbă să capăt rădăcină.

Și când se-nchide noaptea pe noi ca o arsură
Cu florile nebune să te sărut pe gură,
Pe urmă celelalte ce vor urma, firește,
Vor pedepsi pe-acela ce astăzi te iubește.

Și tu nedumerită de taine nepătrunse,
Să te trezești deodată că te-nfășor în frunze
Tu însăși mă vei pune pe fote, cum se cuvine,
Dar când voi arde-n sobă voi fi din nou cu tine.

Și n-ai să știi, probabil, prin crivățul de sânge
De ce se uită focul în ochii tăi și plânge.

CARMEN

Eu cred c-am să te-arunc în colivie
Și colivia să o port în sân,
Cu tine după moarte să rămân,
Dacă și tu vei vrea să mai fii vie.

Tu meriți și luminile și bezna,
De dorul tău mă mistui, vreau să pier,
Prin ochii tăi mă pot uita în cer,
De lanțul tău mi se-nroșește glezna.

Și te-aș numi tezaur sau idee
Și pasăre sau perlă din ocean,
Dezmăț sau monument aerian,
De n-aș simți la tine-n suflet ce e,

Un calendar ce-n fiecare an
Te face tot mai dulce, mai femeie.

CE FRUMOASĂ EȘTI

Ce frumoasă ești în prag de iarnă,
Ninge disperat asupra ta,
Cerule peste tine se răstoarnă,
Țurțurii în plete vor suna.

Hai să fim doi oameni de zăpadă
Ridicați de brațe de copii,
Care-n frig și ger mai știu să creadă
Că se pot iubi, se pot iubi.

Ce frumoasă ești în prag de vară
Când miroși a mere ce se coc,
Cerule în ființa ta coboară
Trupul meu din trupul tău ia foc.

Focurile noastre se cunună,
Focurile noastre se-nțeleg,
Suntem baza lumii împreună,
Suntem vara focului întreg.

Ce frumoasă ești în prag de toamnă,
Ca o zi egală unei nopți,
Când iubirea noastră te condamnă
Să ai soarta strugurilor copti.

Să înveți, iubito, să te bucuri
Că ți-am dat din jertfă un destin,
Și că via asigurând de struguri,
Va trăi definitiv în vin.

Ce frumoasă ești în primăvară,
Cea mai minunată-ntrre femei,
Iezii pasc năframa ta ușoară,
Tu, cu muguri, bluza ți-o închei.

Sigilat de taine nepătrunse
Cerule bate drumul tău îngust,
Trupul tău de muguri și de frunze
De la cine să învăț să-l gust ?
29.XI.1987, București-Brașov

MUZEUL DE LACRIMI

Ochii copiilor care se uită la mine
și nu pot să înțeleagă ce se întâmplă,
ochii cailor care nu mai au fân,
ochii bărfitorilor mei
care nu vor înțelege nici măcar ei,
ce-au avut cu mine de m-au omorât,
ochii înrămați în riduri ai tatălui meu,
neputincios să mă ajute,
ochii fotografiilor din fiecare epocă,
ochii fiarelor din pădurea rărită de frig,
ochii, ochii, ochii mei care se vor stinge
și de silă și de mirare,
și de marea milă că am fost bătut peste ochi
încă din copilărie,
ca să nu mai văd și ca să nu mai înțeleg.
Ochii aceștia toți pot ei înșiși deschide
muzeul de lacrimi pe care-l căutam de-atâta timp.
1985

ALERGÂND PRIN ȚARĂ

Miroase-a câmp, pe geam miroso de câmp,
Miriștea somn de paic îmi trimite,
Și păru-n cap mi se clădește strâmb
Cu foi de floarea soarelui strivite.

Trec la volan în goană pe șosea,
Prin pâlcuri de pădure necitete,
Mirosul cerului în ccafa mea
Mai strigă strașnic despre tinerețe.

M-aș tăvăli spre seară prin miroso
De brazdă care mâine se răstoarnă,
Ca după dragoste s-adorm frumos,
Trezit de primul spic de fulg de iarnă.

Acum alerg istoric și tăcut
Și un miros de plantă îmi ajunge
Ca să renunț, răsând, la absolut
Și-n nări să simt zăbala mea de sânge.

Nu m-ați strivit cu totul în oraș,
Melancolia mea acum în mulți e,
De ce s-o uit în seama vreunui laș
Când mie-mi ard picioarele desculțe ?

Și hainele îmi flutură în vânt
De parc-ar vrea și ele să exprime
Emoția că nu am fost înfrânt,
Că asta-i țara mea în întregime.

Mai pot lupta, mai pot iubi femei,
Mai pot să cânt trecând prin noaptea oarbă,
Mai pot sări în foc pentru ai mei,
Mai pot să-mi leg picioarele cu iarbă.

E-adevărat, sunt poate mai comod,
Dar nu în chestiuni esențiale,
Să mor cu țara e un singur mod
Când țara nu mai are altă cale.

Mai sânt copil cât n-am putut să fiu
Și pot să mă mai bucur în neștire
Că pe pământ nu-i încă prea târziu
Nici pentru flori și nici pentru iubire.

Iar, dacă-n templu intru azi mai rar,
E pentru că e loc puțin de mine,
Trimit scrisori fără destinatar,
Iar când primesc răspuns mi-e și mai bine.

Încolo, rîd ca prostul pe șosea
Și cred că e favoarea cea mai mare
Să pot ca, alergând prin țara mea,
Să mă opresc cu gura pe izvoare.

28 iulie 1987

POETUL ȘI PATRIA

Poetul n-are voie să trădeze
și nici să facă glume despre Neam,
el simte totul, de la Râu la Ram,
născut ca lacrimă de metereze.

Poetul n-are voie să adoarmă,
cât sunt necazuri încă și nevoi,
prin el suntem la ceas de veghe noi,
poetul ne e rodnică alarmă.

Poetul n-are voie să transforme
în mod oracular, în mod peltic,
nimic în totul, totul în nimic,
nici coaja-n fruct, dar nici esența-n forme.

Poetul n-are voie și nu poate
să-și terfelească misiunea sa,
el pentru libertate va lupta
dar nu-și va bate joc de libertate.

Poetul n-are voie să se mintă,
și nici să mintă oamenii prin vers,
că azi ar exista doar univers
și nu popor, familie și gintă.

Poetul n-are voie să prefacă
durerea lumii în orchestra sa,
el trebuie să caute în ea
model pentru-o simțire prea săracă.

Poetul n-are voie nici să știe
necum să-nvețe din vreun loc savant,
plăcerea limbuției în neant,
când el în viață are-o datorie.

Și când cuvântul lui, pătruns în țară,
ca ploaia-n brazdă, îl va ține viu,
pierzând și câștigând acest pariu,
Poetul are voie să și moară.

În schimb, Poetul are veșnic voie
să creadă-n adevăr și în frumos,
să fie, trup și rani, cu cei de jos,
cu vâsla versului slujind pe Noe.

Poetul are voie să greșescă
în dragoste, în vise, în păreri,
să nu-și mai afle capul nicăieri
când e la mijloc spița femeiască.

Poetul are voie să și plângă,
atunci când oamenii normali zâmbesc,
pentru poet rămâne omenesc
să-și poarte crucea pe golgota stângă.

Poetul are voie a fi rană,
când celelalte rani, ce-au fost pe-aici,
s-au prefăcut în biete cicatrici,
care-au uitat condiția umană.

Poetul are voie să întrebe
ce-i viața, cum e viața, ce-a ajuns,
în numele nevoii de răspuns,
în numele-ndelung truditei plebe.

Poetul are voie să și riște,
de partea omului de rând sărind,
cum are voie și la un colind,
ce poate-n oameni sufletul să-l miște.

Poetul are voie strict la toate,
de fapt în toate e problema sa,
el pentru libertate va lupta
dar nu-și va face joc din libertate.

Și, dacă din adânc de om și țară,
cuvântul lui, de dânsii însușit,
va reveni, precum a fost rostit,
Poetul n-are voie să mai moară.

22/23 decembrie 1987

Mihai Merticaru – 85

EȘTI ATÂTA DE ETERNĂ

Ești atât de pretutindeni,
sunt atât de nicăieri,
tu ești ziua de armindeni,
eu, ziua de alaltăieri.

ești duminica însorită,
sunt săptămâna de post,
ești misterioasă ispită,
sunt ca și cum n-aș fi fost.

ești lumina colorată,
sunt tăciune și cenușă,
ești minunea fără erată,
sunt jucătorul de pe tușă.

ești atâta de eternă,
sunt atât de efemer,
ești, în bezna mea, lanternă,
sunt un pic și am să pier.

ești culoarea mirobolantă,
sunt o simplă, ștearsă pată,
ești visata mea amantă,
sunt, dar n-am fost niciodată.

SINGURĂTATEA MEA

Singurătatea mea, o păpușă sfioasă
cu ochi albaștri furați din
nu știu ce aștri,
o fetișcană de o frumusețe botticelliană,
credincioasă ca a lui Manole Ană,
dar mult prea capricioasă
când o las singură acasă,

s-o îmblânzesc, mă străduiesc fără conținere
(să fie asta un semn de iubire ?)
cu tot ce am la îndemână, nu plec niciodată
la plimbare
fără s-o țin strâns de mână,
îi dedic cele mai frumoase sonete,
ca să n-o supăr, am renunțat
la multe fete,
îi citesc ultimele romane și nuvele,
o plimb, cu gândul, prin lumi paralele,
îi dăruiesc zilnic crizanteme japoneze,
îi inventez vesele lexeme
ca să se distreze,
din când în când, îi ofer luceafărul de pe
cer
și, doar să nu plângă,
atâta îi cer.

ca s-o îmbun, invit niște musafiri,
(încearcă să nu te miri !)
un set de tăceri, o duzină,
că numai așa pot să-i spun
cât e de calină
acestei amante epustufante...

CÂNTEC DE DRAGOSTE

Mai dincoace de dincolo,
Cântă o fătuică solo.

Mai dincolo de dincoace,
Inima-mi, pe jar, se coace.

Peste-un deal și peste-o vale,
Numai cântece de jale.

Peste-o vale, peste-un deal,
Un fantastic areal.

Peste munți, până-n câmpie,
O speranță-n piept învie.

Din câmpie până-n munți,
Dragostea întinde punți.

De la munte pân-la mare,
Doar din dragoste se moare.

DE CE TE-AI DUS ?

S-a supărat mama și-a plecat de-acasă,
de noi și de prieteni, nu-i mai pasă,

pe ape, mereu calcă nezărită,
cu tata,-n rai, din nou, ea se mărită.

ființă preaiubită, de ce te-ai dus
și te-ai topit prin poarta dinspre apus

dulce, grăbită ca o sărbătoare,
cât te doream aici, n-ai știut-o oare ?

cale aurită-n urmă-ți a rămas
din mult prea scurtul pământesc popas.

tare-aș mai fi vrut să mai zăbovești un pic,
să mai stăm de vorbă la câte-un picnic,

că prea multe, lunatecul și netreb-
nicul de mine, am uitat să te-ntreb.

pe buze, întrebarea se zbate târzie,
mata-mi răspunzi de-acolo cu veșnicie.

când florile de pe pământ suspină,
aud, din tăcerea-ți, că ești lumină.

TRECE TIMPUL

Trece timpul nemilos,
El călare, noi pe jos.

Trece timpul tot tiptil,
Cu mișcări de crocodil.

Trece timpul cel vorace,
Ne sfidează, n-ai ce-i face.

Trece timpul ventriloc,
Făr-a se mișca din loc.

Trece timpul indolent,
Ne-amăgește c-un prezent.

Trece timpul fluierând
Și luzii scuturând

Trece timpul șchiopătând,
Cu eternitatea-n gând.

Trece timpul pe furiș
Și te lasă pe-un afiș.

GEOMETRIA PLECĂRII

Intrând în zona stelei căzătoare,
în curând cerul amintirilor voastre
se va întuneca un pic,
slăvitul soare și toate planetele sale
se vor alinia să-mi dea onorul,
în timp ce eu, înveșmântat în al
renunțării
întuneric,
cu floarea uitării la butonieră,
lăsând în urmă o jumătate de inimă arsă,
voi sări peste albia înnegurată a clipei
cea mult pasageră,
voi trece senin, prin orizonturile
nepăsării,
în cumințenia de dincolo de țarmurile
interastrale ale visării lumii egocentrice,
să silabisesc valurile mării și
formula criptică a veșniciei,
să caut negăsitul și adevărul celor
nevăzute,
dintr-o orbită eliptică,
să deslușesc caratele nimicului și utopiei,
de mine însumi, să mă rătăcesc
într-o sclipire de lumină și
să adăst la umbra unui ecou nelumesc
din miezul galaxiei minunilor aurale,
pudrate cu stele din împărăția divină,
să simt cum cântă pământul din mine
într-un illud tempus,
solfeגיind notele alchimiei cosmice divine,
să aud cum crește iarba indiferenței
peste veacurile adormite în clepsidra
fulgerată de tâlcurile ascunse ale providenței,
să învăț pentru totdeauna sintaxa tăcerii
de cremene până la declanșarea
trompetelor învierii...

Treceam printr-o perioadă a promovării tinerilor cu predispoziție la scris. Era necesară în doctrinarea lor, de aceea se pregăteau rapid, la cursuri de un an, la Școala de Literatură, în Kisellef 10; astfel au promovat două serii; a treia serie, de doi ani, care susținuse examen de admitere, 1952-1954, îl avea în frunte pe Nicolae Labiș, primul pe lista de admiși.

În același timp apărea revista „Tânărul scriitor” unde colaborau mai mult cei de la această școală, revistă condusă de maestrul Demonstene Botez (63 de ani), urmat apoi de Mișu Dragomir care în toamna lui '58 a transformat-o în „Luceafărul”, pentru toate vârstele.

Pentru atragerea tineretului Mișu Dragomir folosea o pedagogie specială, continuând programul, uneori, până seara târziu, la Casa

unchiul meu și soția lui”; „Bravo ție, nevasta cu rudele tale și tu în altă parte!” La 21 de ani omul a înțeles observația și s-a făcut nevăzut până în str. Beldiceanu, unde locuiam noi, într-o cameră din apartamentul comun cu acces la bucătărie și w.c. de serviciu.

În mod repetat îi ceruse lui Mișu Dragomir să-l lase să răspundă și el la „Poșta redacției”, având interesul de a ofiția cunoștința cu o tânără din provincie, pe care o cunoscuse într-o deplasare la Oradea, unde scrisese două poezii despre străzile bilingve ale orașului. Ca studentă, aceasta nu venea la redacție, dar trimitea poezii. Stoian o plăcuse și-i purta de grijă. Mișu avea destui adepți, voia și el câteva descoperiri de talente recunoscătoare lui pentru publicare.

Ne mutasem de curând vizavi de Sala Palatului. Era spre vară, când pe la 9 seara a venit Stoian

Cum s-a așezat Radu Boureanu lângă mine, a și început să-mi recite versuri, să-mi ceară părerea. Credea că sunt vreo tânără poetesă din zonă. Din priviri, câțiva dintre noi mă îndemneau să intru în joc și să mă las curtată. Stoian mi-a zis în rusă să fiu atentă, prudentă. Jocul era amuzant pentru alții nu pentru el. Până la urmă i-am spus actorului-poet că sunt soția lui Stoian. S-a întristat, iar când am coborât, Mișu Dragomir mi-a zis: „Ce fel de nevastă de scriitor ești? Trebuia să-l lași pe Radu să creadă că a făcut repede o cucerire până-n seară. Ne pare rău, ar fi fost distractiv”. Dar lui Stoian nu i-ar fi trecut repede supărarea.

Astfel, am avut plăcerea să fiu șase zile între scriitori: Mișu Dragomir, Nicolae Tăutu, Maria Banuș, Radu Boureanu, Constanța Buzea, Ion Crânguleanu.

Peste două luni, nu știu cine a organizat la Casa

Amintiri cu poetul Mișu Dragomir

Scriitorilor (Victoriei, 115) la un pahar de vin bun, natural, adus de administrație la cantina-restaurant, mai comanda câte o friptură celor de la masă cu el și plecau discutând pe drum spre Romană. Avea obiceiul să se oprească, din loc în loc, să explice câte ceva direct, cu fața spre cel care îl însoțea. Era procedeul lui de politețe și de odihnă la mers și vorbă.

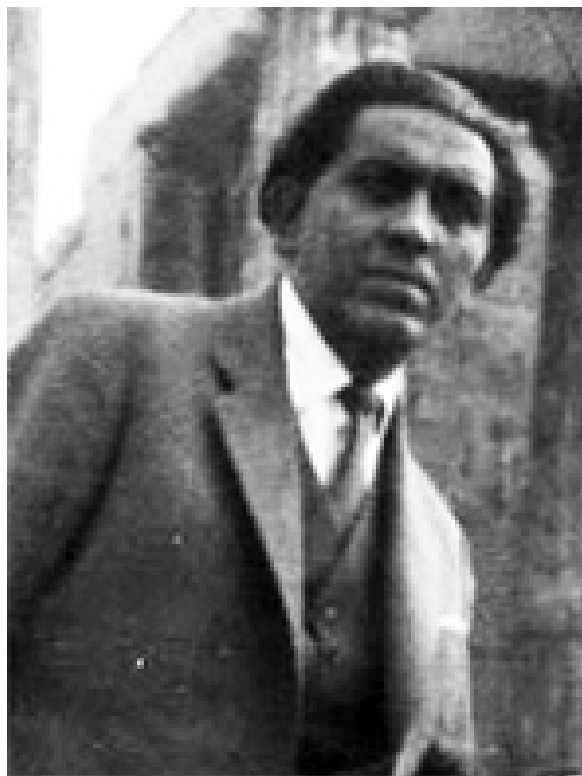
Pleca singur, pe jos, pe Dorobanți până în Grigore Alexandrescu.

Pe Nicolae Stoian l-a înțeles că era dificil și l-a iertat. S-a întâmplat în primăvara lui 1955, ca în urma unei puternice contraziceri cu Mișu Dragomir, Stoian să se enerveze din ce în ce mai mult, până i s-a făcut rău, cu dureri mari la cap. L-au însoțit la Policlinica Artelor din str. Christian Tell pentru un prim ajutor. Acasă, în sălița fără sobă continuau durerile, îi zvâcnea nasul. Dimineață l-am însoțit la Spitalul din Berceni cu trimitere pentru un control de specialitate. Era o encefalită într-o altă formă. Cea pe care o avusese la șapte ani, luată prin epidemie, declarată infecțioasă, au luat-o fratele de cinci ani și sora de trei ani care a murit repede.

Spitalul i-a recomandat un tratament (tablete și injecții continuate cu odihnă la munte). Uniunea l-a trimis la Complexul Pelișor pentru două săptămâni.

La douăzeci de ani Niculae Stoian a înțeles cum stau relațiile dintre un conducător de revistă și un subaltern cu șaisprezece ani mai tânăr, că „tineretul trebuie mai întâi să asculte și apoi să conducă” cum afirma Dimitrie Gusti.

Întâlnindu-și unchiul frate geamăn al tatălui la Obor, mort ulterior în război, l-a invitat la noi cu soția lui, Maria, de anul Nou, 1959. Oamenii s-au prezentat în ajun cu provizii de iarnă. Stoian, mândru de noua lui situație, că depusese dosarul pentru primirea în Uniunea Scriitorilor, la propunerea lui Mișu Dragomir, ne-a luat cu el la Pomul de iarnă din Piața Palatului. Afară era un ger insuportabil. Am luat gogoși calde și vin fierț. Toți tremuram. Deodată, s-a lăsat o ceață deasă că nu mai vedeam la doi pași. Pe Nicu nostru nu mai îl găseam printre tonete. Mi-am verificat cheia în poșetă și am plecat cu musafirii noștri acasă. Am mâncat toți trei ce aveam noi și din ce aduseseră ei. Ne-am culcat de-a latul studioului și am dormit până spre dimineață, când a venit Niculae și, cu vorbă înceată, mi-a povestit pe scurt că s-a dus la Mișu Dragomir, (el fiind un director nou al Cinematografiei), unde erau mulți actori, regizori, muzicieni, scenariști, la petrecerea de Anul Nou. Chira Dragomir mirată de prezența musafirului singur, l-a întrebat: „Stoiane, unde îți este nevasta?”; „Acasă cu

congestionat la față, aproape tremura, fugise de o amintire cu mine studentă când mă aștepta la facultate sau la cămin. În seara asta așteptase în fața căminului pe studenta din Apuseni și se emoționase ca atunci, cu șase ani în urmă.

Am văzut ce nu trebuia să văd și înțelegeam prea bine drumul după ea, dar de ce fugise acasă atât de repede? Mai târziu am aflat de la Violeta Z. că trecea pe la Grădina cu Cai și-l salutase când el ținea în brațe, pe o bancă, pe poetesa care de-acum era văzută pe la redacție. Asta era emoția! Că se va afla la redacție relația.

Am plecat cu băiețelul la Constanța, unde Stoian m-a sunat la o vecină să-mi spună că peste două zile pleacă spre Galați, cu un grup de scriitori pentru „Săptămâna cărții”.

I-am luat-o înainte cu trenul până la Medgidia, cu altul până la Tulcea, de unde tocmai plecase vaporul. Am căutat-o pe Aurora Conțescu, colaboratoare la *Luceafărul*, ca a doua zi să plec spre întâlnirea cu soțul meu la debarcader.

– De ce-ai venit? Vrei să spună toți că iau nevasta cu mine în deplasare?

– Da, vreau să spună ceilalți tot ce știu înaintea mea.

În această aventură, am văzut cât de greu le era în crame, pe malul Dunării, în jurul ceaunului cu pește mult, de diferite soiuri, să fie ciorba bună, pește la proțap, un spectacol rar al naturii pe canalul Filipoiu.

de Cultură „Mihai Eminescu”, o șezătoare pe la ora șase: participau Mișu Dragomir, Theodor Bals, Nicolae Tăutu, Niculae Stoian și Victorița Popa. Voiam să fiu și eu în sală, nu începuse școala dar el n-ar fi vrut să mă duc, pentru că l-aș fi lipsit de plăcerea de a intra cu iubita tainică în Parcul Ioanid, cum l-a văzut o colegă de liceu și facultate când trecea pe Dacia cu mașina 37.

Aveam locuință nouă vizavi de Sala Palatului. Bărbatul meu continua să plece în aceeași zonă cu mândra, despre care acum se știa în redacție, pentru că mă dusesem la Haralamb Zică să-i spun că Stoian în loc să-și vadă de studii, umblă hai-hui prin țară fără să-l trimită cineva. Va fi penalizat, poate, își va pierde locul. Mișu Dragomir, cred că știa tot, și cu Ion Lăncrăjan, a reușit să-l trimită la „Școala Centrală” ca, la fără frecvență, să dea examene pentru două clase, celelalte două fiind echivalente cu Școala de Literatură.

Mișu Dragomir și Ion Lăncrăjan au discutat cu Stoian că era propus pentru C.C.U.T.C. supleant.

La Conferința tinerilor scriitori, în pauză, după ce plecase Tudor Arghezi și suita, am intrat în B.C.U. și am urcat la balcon unde mai erau locuri. Mișu Dragomir stătea mai sus, pe diagonală, în stânga mea.

Știam că iubitei lui Stoian i s-a respins dosarul la C.C.U.T.C. pentru că avea rude condamnate pentru politică legionară și pieriseră toate promisiunile lui Stoian, de care amintește în unele cărți. Soțul meu căzuse într-o capcană și a rămas prins trupește de ea, într-o patimă bolnavă.

Într-o seară la Casa Scriitorilor, la masa cu Ion Andreiță proaspăt numit redactor la „Scântea Tineretului” a venit Mișu Dragomir, am ciocnit un pahar și ne-a invitat acasă la el, pentru a ne citi niște versuri.

Chira, tot brăileancă, la fel ca el, dar de origine grecească, și cu doamna învățătoare Dragomirescu pregătiseră o masă de zile mari. Poetul gazdă nu era un băutor, am ciocnit un pahar și după cină, i-am ascultat versurile pe tema morții. Noi refuzam tema prevestitoare, el ridica vocea întrebător: „Da'ce, nu am voie să scriu despre moarte?!”

După trei săptămâni, la 4 aprilie 1964 s-a anunțat la redacție că Mișu Dragomir e în comă la Giurgiu, cu doctorii lângă el și compozitorul Bazavan cu care scria un libret.

Stoian a luat de pe noptieră ultimele două versuri scrise de MIȘU DRAGOMIR:

„Când ne uram
Mai ne lega ceva”.

Filotea Barbu Stoian

NICOLAE DRAGOȘ

Vizită la spital

Bogat și în moștenitori,
Toți au venit, că-s săritori,
Dar, triști, aflară vestea tristă:
„E vindecabil și rezistă !”

Șeful meu

Că prea multă minte strică
A aflat din întâmplare...
N-are nici un fel de frică,
Nu se teme de ce n-are.

Despre bibliotecă

„Cine e”, au spus-o mulți,
Printre ei și oameni culti:
„Locul unde scriitorii
Își mănâncă cititorii...”

Norocul nostru

Sunt cârțițe peste tot locul.
Distrug recolte... Ce infern !
Dar nu ne-a ocolit norocul,
Avem și cârțițe-n guvern.

Pompierul nefericit

Un pompier din cartier,
Se confesa la un frizer
Că stinge focul orișicui
Dar nu și pe-al nevestei lui.

Compensație

El visa să-i fie-aleasa
Fata popii. Nu l-a vrut.
Totuși, e satisfăcut.
S-a ales cu preoteasa.

Roata vremii

Cu altul când soția i-a fugit,
A plâns cu lacrimi de rănită slugă.
Plânge și-acum, din nou căsătorit.
A doua nu mai vrea să fugă.

Dialog în familie

„– Nu semăn, cum îmi dau seama,
Nici cu tine, nici cu mama.
Cine-asemenea să-mi fie ?”
– Nu știu, poate mă-ta știe !

Pe centura Capitalei

Pe centură nu-s făcute
Piste pentru 'nalte zboruri,
Dar aterizează-n stoluri
Fel de fel de parașute.

Lacrimi motivate

„– S-a dus soacră-mea !”, plângea.
– De ce plângi ? Zicea-i că-i rea...
„– Plâng că a uitat s-o ia
Și pe fiică-sa cu ea !”

Jurământ ferm

S-a grăbit de a jurat
Pe Biblic, cum a zărit-o,
Nu săvârșea nici un păcat
Că niciodată n-a citit-o.

Asemănări

Am privit spre înserare
„Ochiul bouului”... O floare.
Am privit în ochii lui:
Nici o diferență nu-i.

ION VINEA

INVITAȚIE LA ȚARĂ

Am frământat pentru cea din urmă oară, cu gestul august al brutarului, conținutul alb al valizei de pe scaun. Acum a consimțit, rebela, să se închidă, și mânerul ei de piele așteaptă. Mă uit nehotărât la ceas. Ora trenului se apropie. Dimineața proaspătă a inundat orașul peste clopotnițe și plopi, și mi-a spălat ferestrele cu lumină. Scrisoarea de chemare a prietenului meu stă pe masă, și nu știu de ce ezit încă. Totuși, soarele de pe boltă amenință, pogoară, asfaltul și praful tresare și frunza bulevardelor s-a resemnat.

Depart, o gară adumbrită de salcâmi, cu peronul de nisip ud, cu șeful de stație în bluza de vară și amicul cu pălăria de fermier, care ar primi sosirea mea voioasă la oprirea trenului.

Apoi goana în trăsură, înspre conac, printre țărani care salutau și prin fața cantonului unde veghează o femeie cu genunchii goi și cu stegulețul înfășurat. Ar gândi cu toții: iată musafirul boierului.

Și duminica la plată, la curte, s-ar îmbulzi să mă vadă. Mă exalta visul meu estival. Dar recitesc scrisoarea, care

Nicolae Dărăscu - Stradă din Balcic

temperează straniu pofta de fericire pe vacanță. De ce ? Poate veți înțelege mai mult decât mine. Ascultați:

„Așadar, doritul, așteptatul prieten, îmi vei fi oaspe. E un vis al nostru de tinerețe să petrecem o vară, lângă cărțile preferate, împreună, și pentru mine această târzie și melancolică realizare se răscumpăra deplin: ai să calci pe moșia mea, am să te găzduiesc în conacul meu, pe care mușchiul și iedera urcă pe olandele brune ale acoperișului străbun. Îți voi povesti aici lupta crâncenă pe care am dus-o, în anii despărțirii noastre, cu toți creditorii și veneticii perindați în proprietatea de unde tatăl meu, cu lenea lui seniorală, fusese izgonit.

Eram pe atunci în vârsta fericită a nepriceperii. Iar tu îmi vei împărtăși bucuriile și necazurile tale din acest lung răstimp. Ai să-mi vorbești ca odinioară de poezie, de muzică, de artă. Pentru soția mea va fi o adevărată alinare. Am devenit logofăt, un arendaș, un om de la țară, obsedat de ploile ce se mișcă pe cer, de grindina iminentă, de vântul care trădător se iscă. Vorbele mele sunt strict măsurate de grijile care mă apasă, doar dacă în tocmelele cu samsarii de cereale redevin, când e nevoie, oratorul de altădată. Astfel că, în sânul familiei, sunt aspru față de duzina de copii cu care m-a binecuvântat divinitatea și posac pentru nevasta care, în ciuda maternității laborioase și fecunde, și-a păstrat, lângă scufia-i de noapte, cărțile cu scoarte de marochin ale poezilor.

Vino, deci, cu ultimele noutăți de librărie, și veți avea inefabile ore de lectură la care voi participa pre cât necesitățile virgiliene îmi vor permite. Soția mea și-a păstrat o nobilă ținută sufletească, o tendință artistică demnă de o ședere prelungită în saloanele defuncte de la Versailles, și o preocupare atentă față de producția literară indigenă. Îți spun toate acestea ca să nu o judeci pripit după unele spectacole violente cu care o căsnicie de ani și ani a deprins asistența îngrozită și ascuțit

tumultoasă a nenumăratei mele progenituri. Că adesea, în deznădejdea de a-mi smulge o silabă de apreciere la neobositele dizertații serale, frumosul ei suflet se mulțumește să audă simple sunete răgușite sau interjecții vehemente, printre care se zbârlesc țipetele copiilor aținuți pe lângă fustele protectoare ale mamei. Da, neuitatul prieten, mintea subtilă a neveste-mi a găsit mijlocul să provoace fără greș scandal în rarele momente taciturne când, cu gura ermetic închisă, îi țin de urât. Ai să auzi răcnetele ei de martiră de câte ori îmi scuipe în gene disprețul ei de aristocrată, de câte ori își retrage din barbă-mi mâinile blânde luând câteva fire ca trofeu. Și pentru acest singur și unic corp-la-corp casnic, în care apărarea mea se reduce la biete urlete involuntare, oprobriul satului, al autorităților rurale și subiectene cade asupra mea. Ginta feminină a ținutului a convins partea bărbătească respectivă că sunt un monstru care mănâncă materialmente viața nevestei și a copiilor ei. Vino, tu, prietenul meu, vino și fi-ne jude imparțial. Vei asculta după ce vei fi fost martorul ocular al unei scene ambele părți. Curierul tocmai aduce de la Buzău noua dantură a scumpei Matilda, și-ți va putea astfel vorbi. Îți pare lucru ciudat ?

E vorba de o stratagemă nevinovată. Pentru a opri pe câte o săptămână puhoiul verbal care precede obișnuit tontoroiiul familial, am luat inițiativa de a-i roade noaptea cu briceagul cerul gurii și gingiile. Cele de cauciuc, bineînțeles, pe care le găsec într-un pahar pe măsuta de noapte. A doua zi, la cafea, toți dinții neveste-mi cad, în mijlocul celei mai-frumoase fraze etico-literare. Bruce, elocința ei scade, vorbele-i par împotmolite în miez de pâine ud, logofătul încalecă pentru un galop dezmetic spre metropola județului ducând perlele bucale ale Matildei la dentist. Pentru o săptămână, liniștea mea e recucerită. Până acum am schimbat nouă dentiști... Mă tem că într-un sfârșit o să mă ghicească vreun nou-venit doctor de la Berlin pus să restaureze frumusețea Matildei. Mai ții minte, așteptatul ? O iubeai și tu, o iubeam amândoi. Într-o zi, pentru ca prietenia noastră să nu sufere, ne-am jurat să ne despărțim simultan de strălucitoarea ispită. Tocmai atunci preferința ei de sfinx elegant și mândru se dezlănțui, asupra-mi. Te-ai resemnat și ți-ai învins gelozia, durerea, iubirea, și azi, după o lungă absență, te reîntorci vindecăt la pieptul vechiului tău prieten. Va fi pentru dânsa un prilej de suavă melancolie. Va tresări. Vei tresări și tu lângă volumele vechi de imitație elzeveriană ale lui Baudelaire, și-ți va citi:

A la très bonne, à la très chère, à la très belle

Lucru pentru care i-am adus o dantură nouă și una de rezervă pentru cazul când, cine știe cum, una din ele ar plesni.

Are să-și pună cea mai abundentă perucă, restaurând blonda viziune pe care, lângă chioșcul muzicii militare din grădina publică, amândoi, deopotrivă, o adoram.

Și copiii, adorabila droaie !

Sunt sigur că te vei înțelege cu ei, că te vor iubi, că ți se vor cățăra pe genunchi, și te vor mângâia cu mâinile lor cojite pe obraji, pe mustăți, și-ți vor lua ochelarii, tabachera, ceasornicul și lanțul la purtare. Vei avea asupra lor un ascendent pe care desigur că autentica lor mamă care i-a născut – s-ar zice că pe toți deodată – îi va invidia.

Vino în neastâmpărul lor, vino în viața mea, vino printre arbori în peisajul în care râul alcargă la moară, vesel ca la un joc. Îți trebuie, orășeanule, acalmia și reculegerea naturii. Vino să-ți pot spune în curând:

«Tityre, tu patulae recumbans sub tegmine fagi»

Scrisoarea continuă în felul acesta încă vreo câteva pagini. Și nu pricep de ce șovăi atât să dau buzna în conacul ospitalier prin tradiție de familie, spre conacul prietenului meu și al Matildei.

(din vol. „Proza umoristică românească”,
Editura Minerva, București, 1985)

ANANIE GAGNIUC

O LANSARE DE CARTE

Lansările de carte sunt acțiuni pur literare, care nu se aseamănă cu lansările de rachete, spre exemplu, sau cu ale navelor la apă, dar dau, uneori, „șansa” unora de a se lansa ...în tot felul de afirmații, păreri, opinii, supoziții și, mai ales, neghiobii, de... să te ții !

Sunt invitat la o asemenea lansare. O carte de poezii. Autorul...nu contează, să-i zicem Poetescu. Titlul cărții: „Roua boreală și pulberea de stele”. Inițial am citit „boreală”, legat, dar era vorba de bo-re-a-lă. Public eterogen. Rude, preteni, poeți, critici, gură cască și... boschetari literari. Așa le zic eu celor care așteaptă, tăcuți, cumiți, răbdători, desfășurarea manifestării, fără să-i intereseze *absolut deloc*, știind că, după, se vor servi de-ale gurii... (Fluier, naiuri, muzicuțe... nu !)

Ei, și începe prezentarea ! Cu morgă și severă privire pe deasupra ochelarilor, cu pauză de efect, începe editorul: „Bună seara ! Epocal ! Total ! Magistral ! Genial !

Onorat public ! Adică... public *onorat* de prezența acestui unic, irepetabil și irefutabil poet ! Ne aflăm în fața unei auguste cărți, plină *full* de rouă și pulbere de stele !” De undeva, din sală, cade un bâzâit ca de muscă bețivă: „Du-te, bă !”

Imperturbabil, editorul de carte continuă, în delir: „Poetescu este expresia histerezică a cosomogonicului, cu picături de rouă în aurul stelar. Parataxa...”

O băbuță, pusă pe artag, strigă: „Ce para, ce taxă, domn’le, vorbiți românește !”

Vorbitorul rățăcește apoteotic printre stele, neologisme și poetice exprimări.

Se aplaudă fad. Apoi începe recitalul. „Alifia colțului de stâncă / Peste magnolii / Un fluture pliant”; „Băi ! / Băi și odăi / Sudori și sudalme / Sictir !”; „Stai ! / Timpul e apatic / Chipul e astenic / Auroră.” Se aplaudă firav, ici colo. Sare un critic, probabil prieten cu autorul: „Indubitabil, Poetescu e simbolul sinergiei mirobolante, a cuvântului dospit în cruzetul ancestral al demiurgului ideatic !”

Iese unul din sală, probabil nemulțumit, că se aude-n ecou: „Mai dați-vă dracului !” Un burtoș bărbos (sponsorul, presupun) ridică o mână și se ridică:

„L-am ajutat, pentru că i-am simțit senzitivul, poezia, fiorul...” „Cu fuiorul !”, șoptește cineva, din spate. Spre final, un critic... chiar critic, conchide: „Vax !”

Am fost unul din cei trei, care au cumpărat volumul, mai mult să mă justific soției pe unde mi-a fost drumul...

Când am ajuns acasă, m-a și luat la rost: „Unde-ai stat atâta ? Uite, e ora 23 !”

„La o lansare !”, îi zic. „Și, dacă nu mergeam acolo, nu tot 23 ar fi fost acum ?” Apoi am trântit cartea pe masă. „Iote !”

A luat-o, a citit pe sărite din ea și, final, a rostit: „Te iert ! Ai suferit destul...”

PAULA ROMANESCU

COMENTARIILITERARE CUCITATE LA BACUL DIN 2023

Noaptea, Mișulică
La una-n iatac:
Carevasăzică
Și-a făcut de cap !

Fercheș ca o rangă
Într-un sac cu dode
Fu-ntrebat de Creangă.
– *N-am astfel de rude !*

Citează o strofă
Din lirica toată,
Îi ceru o profă !
– *Nu cred c-am să-nvăț ...
vreodată !*

Jean Al. Steriadi - Peisaj din Bretagnia

În toată viața-i n-a făcut
Decât umbră pământului;
Că om ca dânsu-n lume nu-i
Credea. Dar *Umbra* n-a crezut...

CU CĂRȚILE PE FAȚĂ

Parlamentarii

Jucând la cacealma, se tot răsfăț
Aleșii neamului cel românesc
Cum că de grija noastră se spetesc
Furând curat – cu cărțile pe față.

Electorală

De când cu sacii gureșei Clotilde
Furați la greu în noaptea cu o ceață
S-o tai cu șișul, umbre rătăcînde
Votează-n orb cu cărțile pe față.

D'ale doctoratului

Plagiatorul inocent
Fură cu cărțile pe față
Iar Prof-univul lui expert
Pretinde cum că el l-învață !

Când învătă *ce nu credea să-nvețe*
Vreodată, bietul dascăl se trezi
Pentru-ntâmplarea de a nu mai fi
Util, că școala noastră va să-nghete...

VIOREL MARTIN

RECHIZITORIU

Având un prieten procuror, pe Ionuț-Daniel Țucă, talentat în umor, dar și scriitor de... rechizitorii, prin natura funcției, îi voi dedica un text adecvat, numai bun de delectat.

Numitul Hălălaie Ciupitu, de etnie tuciurie, a fost prins vânzând droguri de mare risc. Riscul de-a fi surprins asupra faptului, dar și de puterea substanțelor, obicei intrat din societatea capitalistă de consum, de unde noi nu luăm ce-i mai bun.

Inițial, infractorul a susținut că-i ceai de tei, apoi că-i furaj pentru iepuri și, final, că-s leacuri pentru bunica. Dovedit a fi drog, Ciupitu a dat-o cotită, dar a fost „convins” să recunoască, prin metode specifice Poliției române. Rămâne să i se stabilească pedeapsa. Azi nu-l mai doare coapsa, dar are pusă capsă și vrea să dea statul în judecată, pentru bătaia luată.

Asta, în timp ce Iulișca Tăvălitu a fost ridicată dintr-o parcare de TIR-uri, unde delecta șoferii cu cântece la flaut și taragot cu găurică, numai și numai pentru un schimb valutar. Ea, cu bulanul, ei cu banul.

Întrebată cum își câștigă existența, fătucă a izbucnit într-un răs himeric și homeric. „Bă, da’ proști mai sunteți !” A fost drastic amendată și-a declarat că va deschide un muzeu cu procesele verbale întocmite de organe, pentru trafic de organe.

Despre, hoții, tâlhării, violuri și hărțuiri sexuale, în următoarele relatări. Sunt de groază ! Stați pe fază.

LA GRĂȚAR, AVATAR

Vremea de-afară te scoate - cum altfel ? - afară, la iarbă verde, sub cer albastru, cu grătare înroșite, mici maronii/brumării și bere blondă. Plus pâine albă/neagră și roșii galben-verzui. Pentru cârnați roșcați, ardei iuți, culoarea... muștarului. Toate culorile. Și totul pregătit pentru o petrecere pe (și cu multă) cinste ! Așadar, am convocat câțiva prieteni și doi vecini, toți cu plăcere de grătar, mici și bere. Plus ale lor parteneri. Pături, o minge, un casetofon și... dă-i cărbuni ! Toate încinse: grătarul, partida de fotbal, discuția dintre parteneri și iubita mea. Încinsă cu o curea și-o basma. Curată. Pentru că... deși suntem în luna a opta, ea e într-a șaptea... În al meciului toi, mingea m-a lovit în... În partea cea mai dureroasă, bărbăția bărbatului. Urlete prelungi, răsete așîșderea, m-am dat lovit și m-am oprit la lada cu bere. Cică recele ia din durere.

GEORGE APOSTOIU – n. 3 noiembrie 1939, Malu Spart-Bolintin Vale, județul Ilfov, diplomat în Ministerul Afacerilor Externe; misiuni diplomatice la Bruxelles, Luxemburg, Paris (UNESCO, Uniunea Latină), Roma, Moscova, Havana. Licențiat al Facultății de Filologie, Universitatea București. Lucrări publicate: *Mihai Eminescu. Rayonnement d' un génie*, Ed. Minerva, 1989; *Eminescu. Pour le monde latin*, 2001, Ed. Europa Nova, 2002; *Buongiorno, Italia*, Ed. Europa Nova, 2002; *Un Talleyrand pentru România. Trecut imperfect, prezent obsedant*, Ed. România în lume, 2006; *Neamul și Babilonia. Spiritul public în cultura română. Polemice*, Ed. România în lume, 2009; *Bună seara, Europa. Cronici diplomatice*, Ed. Eikon, 2014; *Charles de Gaulle. Monarhul celei de a V-a Republici*, Editura Ideea europeană, 2020; *Diplomați români. Puterea reală, puterea aparentă*, Editura Eikon, București, 2021; *Viețile scrisului. Prestigiul actualității*, București, Editura Eikon, 2021; *Dimitrie Bolintineanu. Un pelerin romantic valah*, Editura Sud, 2022. Activitate publicistică, începând din anul 1971 la *Contemporanul*, *Lucaefărul*, *Bucureștiul literar și artistic*, *Punctul critic* etc. În perioada 2009/2018, colaborator și editorialist la revista *Cultura*, are rubrica săptămânală „Cronica diplomatică”. Din 2020, redactor la revista *Journal of European Studies and International Relations*. Traduceri din literatura franceză și francofonă.

George Apostoiu

Seniorii literaturii noastre

„Rămânem ce suntem: latini ai Orientului și ortodocși ai Occidentului, oriunde ne-am afla !”

Florentin Popescu: *De câte ori mi se ivește prilejul să stau de vorbă cu un diplomat-scriitor (sau scriitor-diplomat, cum vrei s-o luați), mă încercă un mic sentiment de nesiguranță. Pentru că eu, fiind în afara domeniului diplomatic, am oarecari rețineri, neștiind prea bine care sunt regulile de protocol cele mai adecvate pentru un dialog. Totuși, fiindcă ne cunoaștem de multă vreme, legându-ne pe amândoi, între altele, o mare prețuire pentru revista „Sud” și pentru grupul de scriitori de la Bolintin, mă voi adresa direct, fără ...*

George Apostoiu: ...protocol. În diplomatie, ceea ce se numește protocol este o normă de civilizație a dialogului. Diplomația este cu mult mai mult. Este, înainte de toate o profesie care cere un desăvârșit devotament în serviciul statului pe care diplomatul are onoarea să-l reprezinte. Implică nu doar cunoașterea, ci și vegherea la respectarea drepturilor poporului lui. Se spune că Brătianu, într-o reuniune în care România era criticată de străini pentru diferite pricini, a replicat: domnilor, numai eu am dreptul să-mi critic țara, domniile voastre, nu ! Deci, protocolul poate fi încălcat.

F.P.: *Așadar, stimate coleg, te înscrii într-un lung șir de scriitori-diplomați, cu predecesori iluștri (ca Aron Cotruș, Blaga, Ion Brad și alții), care s-au exersat cu succese meritorii, atât în diplomatie, cât și în literatură...*

G.A.: ...mă onorează compania, dar este prea mult...

F.P.: *...așa încât se justifică o întrebare de ordin general: în care din cele două domenii, literatura și diplomația, consideri că te-ai realizat pe deplin ? Argumentează și de ce, te rog.*

G.A.: În niciuna. Ca să fiu sincer, în diplomatie am intrat din întâmplare. Cariera mea era pentru învățământ. În 1962, autoritățile statului au luat decizia de a nu mai forma diplomați în Uniunea Sovietică și a creat la Universitatea din București, fără tam-tam, un curs postuniversitar de diplomatie pe care noi l-am botezat „Școala Malița” pentru că marele diplomat a fost directorul cursurilor. Poate chiar inițiatorul măsurii. Au fost recrutați absolvenți pe baze de rezultate. A funcționat, desigur, dosarul de cadre, dar nu mai era esențial și unic. În plus, a fost o măsură care a condus la „românizarea” diplomației, cum am scris în volumul *Un Talleyrand pentru România*, apărut în 2006. Cei care au absolvit aceste cursuri (de doi ani; materiile: drept, istorie, economică, cultură și literatură română și universală, tehnica negocierii) au format generația de diplomați folosită curând la procesul de deschidere a României spre Occident. Era cu o jumătate de secol în urmă... Eu sunt unul dintre beneficiarii acestei măsuri. Deci, nu a fost o alegere a mea.

Ca scriitor ? Sunt filolog, i-am avut profesori pe G. Călinescu, Al. Rosetti, Tudor Vianu, Edgar Papu, Jacques Byck, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Vera Călin. Cum să mă fi despărțit de învățătura lor ? Referințele recurente la Blaga-diplomatul, îmi îngădui să o repet, trebuie completate cu dăruirea și pricepera Corneliu Brediceanu, soția lui, care l-a scutit de munca zilnică în serviciul diplomației și astfel, spre marele beneficiu al culturii noastre, scriitorul a putut să se dedice creației. Doamna Blaga avea un bun exercițiu de diplomatie căci, în 1919, când încă era studentă la Viena, la Medicină, a fost angajată de Vaida-Voevod ca secretară a Delegației române la Conferința de pace de la Paris, la „secția Transilvania”. Vorbea franceza și germana.

Dar, revenind la citarea mea atât de onorabilă - și nemeritată - în rândul diplomaților-scriitori, aș vrea să fac o precizare: modelele mele de publicistică diplomatică, nu literară, sunt Grigore Gafencu și Valentin Lipatti. De cel din urmă mă leagă prima mea perioadă pariziană, ca membru al delegației României la cea de a XV-a Conferință generală a UNESCO, în 1968, și ca bursier al acestei organizații, un an mai târziu.

F.P.: *Este interesant de observat că de multe ori diplomații au fost recrutați din rândul absolvenților de filologie. Cum îți explici asta ?*

G.A.: Nu numai de la Filologie, ci și de la Istorie, de la Drept, de la Academia de Științe Economice. Există o rațiune: în vremea ministeriatului Anei Pauker, diplomații de carieră au fost înlăturați din Ministerul de Externe și înlocuiți cu muncitori, cadre de nădejde și devotate. Dar, vorba cuiva, nu știau ...latina. A fost cea mai gravă măsură luată împotriva diplomației românești. Epurarea a fost făcută în vremurile monarhiei, în două valuri: la 1 noiembrie 1947 au fost licențiați 234 de diplomați, iar la 15 noiembrie ultimii 162. O măsură la fel de gravă a mai fost luată patru decenii mai târziu de conducerea partid, pe baza dosarelor făcute de Securitate. În 1989, în Ministerul de Externe mai erau cca. 50-60 de diplomați de carieră; cei epurați erau trimiși în instituții care nu aveau relații cu străinii: la Loto, la Centrala cooperativelor de producție (mie mi s-a propus să accept demnitatea de inspector la școlile de pielărie și marochinărie). Cei rămași urmau să fie înlocuiți de echipa de la Secția internațională a UTC. Evenimentele din decembrie a amânat aplicarea acestei ultime măsuri. Știu ce spun !

F.P.: *Ți-ai dorit să lucrezi în diplomatie, sau ai ajuns acolo din alte motive ? În ce măsură diplomația este benefică pentru un scriitor ? Detaliază puțin raportul dintre cele două...*

G.A.: În 1963, repartizarea absolvenților facultăților de filologie s-a făcut centralizat, la Cluj. Primii zece de la Filologia bucureșteană au rămas la București, urmând să fie repartizați de o comisie în sistemul universitar. Prof. Boris Cazacu, președintele comisiei - eram în amfiteatrul Odobescu - mi-a propus un loc la Sibiu sau la Timișoara. Întâmplarea de care am vorbit mai sus, anume recrutarea de oameni cu școală la Externe, a făcut să rămân la București. În unele momente, am regretat alegerea. Mi-ar fi plăcut să fiu profesor. Nu, nu mi-am propus, ci mi s-a propus să intru în diplomatie. Premierul Maurer, exasperat de felul în care erau redactate buletinele de sinteză, a cerut angajarea imediată a unui filolog. Am văzut că pe unul dintre buletine scrisese cu creionul: v.f.m.c. Nu-ți traduc !

F.P.: *Cine îți parcurge bibliografia personală observă cu ușurință că ai fost atras în mod precumpănit de civilizațiile și culturile europene din spațiul romantic. O carte se cheamă *Buongiorno, Italia*, alta *Un Talleyrand pentru România*, o a treia *Charles de Gaulle. Monarhul celei de a V-a Republici*. Care au fost resorturile și motivațiile acestei opțiuni ?*

G.A.: De data asta nu întâmplarea. Sunt îndatorat Italiei pentru cei peste cinci ani petrecuți la Roma ca diplomat. Eu am avut șansa să cunosc Renașterea în uriașul muzeu în aer liber care este această minunată țară. Un diplomat se atașază de locurile în care respiră aerul. De Franța m-am atașat livresc. Am avut privilegiul să cunosc Parisul cu ocazia participării la conferințele generale ale

UNESCO sau la congresele Uniunii latine. Cartea despre Charles de Gaulle am scris-o din datoriile pe care le am față de gândirea și politica acestui ultim mare european. Ca formație diplomatică, sunt titulescian și, dacă mi se îngăduie, „gaullist”. De la acești mari oameni politici am învățat să văd Europa în unitatea ei. Cultura politică nu este ruptă de cultură. Dacă ai șansa să cunoști o cât de mică parte din civilizația lumii se cuvine, după puteri, evident, să mărturisești. Pacea lumii stă pe tezaurul de umanism pe care civilizația Europei ne-a lăsat-o ca moștenire. Ceea ce se întâmplă astăzi, mă refer la tragedia războiului prin care trece continentul nostru, se explică prin îndepărtarea de rațiunea filosofiei păcii a lui Titulescu și de conceptul politic al lui Charles de Gaulle care credeau în imperativul unității Europei. Este de neînțeles capcana culturii războiului în care a căzut astăzi diplomația.

F.P.: *Între multe alte merite diplomatice, îl ai și pe acela de a deschide cititorului ușile către „culisele” ori „fridele” acestui domeniu mai puțin cunoscut publicului larg, printr-o carte – *Diplomați români. Putere reală, putere aparentă*. De unde și cum de ți-a venit ideea ?*

G.A.: Probabil că de la nostalgia pe care o încerc, din când în când, pentru profesia de dascăl. Cartea are o construcție specială, aproape de manual, pentru cunoașterea și înțelegerea – repet: înțelegerea – politicii externe românești. Așa cum au gândit-o Nicolae Titulescu, Grigore Gafencu, Corneliu Mănescu, Valentin Lipatti, Mircea Malița și Adrian Năstase. Să nu mă întrebi, te rog, de ce m-am oprit aici. Ideile mele sunt, pentru fiecare personaj comentat, exemplificate cu extrase din opera sau declarațiile acestora. A propoz: Lipatti este autorul regulii consensului pentru care s-a luptat la Conferința de securitate și cooperare în Europa aproape doi ani. Cunoscut direct evoluția și elaborarea conceptului din discuțiile pe care Lipatti le avea cu ministrul George Macovescu, când venea de la Helsinki, pentru instrucțiuni, la București. Românii au urmărit eliminarea dictatului marilor puteri. Adoptarea consensului a permis tuturor statelor, indiferent de mărime, să aibă vot cu putere egală cu oricare alt stat. Românii au dat atunci expresia cea mai elocventă de comportament democratic în relațiile dintre statele europene. Zilele acestea, Ministerul român de Externe s-a alăturat acelor puteri din Uniunea Europeană care cer anularea unanimității voturilor în probleme de securitate și de politică externă ! No comment !

Să revenim: după apariția volumului despre marii diplomați români, cineva, avizat, mi-a spus că am urmat modelul cărților publicate în colecția *Que sais-je ?* a Editurii Presses Universitaires de France. Nu mi-a fost model, dar accept posibila asemănare. Mă onorează, chiar. Eu am intenționat să realizez o carte utilă celor interesați de gândirea politică a românilor. Îi asigur pe cititori că nu este vorba de un demers encomiastic. Cartea nu se mai găsește în librării, editorul m-a anunțat că este nevoie de o nouă ediție.

F.P.: *Meritorie rămâne și antologia *Eminescu pour le monde latin*, în sumarul căreia ai inclus cele mai importante studii despre marele nostru poet. Este limpede că ai urmărit punerea în lumină europeană a valorilor românești. Pornind de aici, aș dori să ne oprim puțin și asupra contribuțiilor tale critice privind cultura română,*

(continuare în pag. 16)

A consemnat Florentin Popescu

Titus Vișeu

Vladimír Holan este probabil cea mai cunoscută personalitate a poeziei cehe din secolul XX, chiar dacă nu a beneficiat de încurajări oficiale precum Vitezslav Nezval și nici n-a obținut premiul Nobel pentru literatură ca Jaroslav Seifert. El a rămas însă pentru cititori poetul pur, nepreocupat de glorie mai mult sau mai puțin

trecătoare, arhitectul unei existențe lipsite de spectaculozitate, de tentația prezenței publice zgomotoase.

S-a născut în 1905, la Praga, orașul în care cu treizeci de ani mai devreme se ivise pe lume unul din marii poeți moderni: Rainer Maria Rilke. S-a născut așadar în „orașul de aur” prin excelență hărăzit lirismului, orașul podurilor de peste Vltava, al palatelor baroce, al viaductelor tihnite ori al bulevardelor animate. Orașul care l-a fascinat pe Mozart și în care Smetana și-a desăvârșit opera muzicală.

Începuturile poetice ale lui Holan s-au produs într-un efervescent și fertil segment temporal, definitiv pentru avangarda europeană. Volumul **Triumful morții** din 1930, urmat de **Adiere** -1932, **Arc** -1934 și **Apropiati-vă pietre** - 1935 sunt marcate de expresionism, deși nu sunt negliabile nici tehnicile proprii suprarealismului. De altfel întreaga poezie a lui Vladimír Holan va fi însemnată de cele două fundamentale atitudini ale avangardei artistice. Dovadă stau cărțile intitulate **Primul testament** din 1940, **Tunet, cor** -1941 dar și volumele de maturitate **Fără titlu** -1963, **Trialog** -1964, **Durere** -1965 și **În urcare** - 1966. Pentru a nu mai vorbi de **Noapte cu Hamlet** – poem de largă respirație, tipărit în volum în 1964. Era perioada în care Europa întreagă părea pornită în căutarea „contemporanului Shakespeare”. Nu voi aminti aici decât doi autori valoroși care au demonstrat actualitatea marelui scriitor elisabethan: polonezul Jan Kot, strălucit teatrolog și Grigori Kozintsev, eminent regizor de teatru și film, părintele unui neuitat **Hamlet** (1965), cu Innokenti Smoktunovski în rolul prințului Danemarcei. Dar să vedem

Vladimír Holan

„variante” pe care-o propune Holan în reevaluarea marelui Will:

„Cugetul docil al lui Shakespeare
îndeamnă la samavolnicii. Cuprinsul lui care ar fi
putut
fi o sărbătorească uimire, devine o ruină a timpului
(când oferă indicii posibile ale inexistenței ei) o
dobândă
cămătărească a vieții în care s-a mutat
samavolnic
regizorul.”

Să pătrundem însă prin lirica lui Holan în această „peștera a cuvintelor” în care doar un poet adevărat și „pe propria răspundere / în ea / își poate desfășura aripile”. A făcut-o în tinerețe visând, cu deschiderea onirică remarcabilă din **Evantai în delir** – (1926) și parcurgând de-a lungul anilor un traseu din care nu vor lipsi texte ale unei iubiri înflăcărare (**Ție** - 1947) ori cântecele îndoliate datorite amintirii unui război ce adusesse patriei sale o suferință îngrozitoare (**Recviem** - 1945).

Îmi amintesc de prețuirea fără rezerve pe care i-o acorda lui Holan poetul Virgil Teodorescu, suprarealist de elită ce avea să-i aprofundeze opera în timpul experienței sale pragheze, îmi amintesc de siguranța cu care-l așeza pe colegul său ceh, în rândurile marilor poeți ai veacului. Pentru autorul cărții **Blănurile oceanelor** Holan era esențialmente un surrealism de anvergură, lucru vizibil desigur. Dar cred că Holan a reușit să învingă moda poetică, depășind frontierele mișcării artistice amintite.

De fapt, Vladimír Holan a avut o constantă chemare a echilibrului, a echilibrului clasic așa spune și doar această interogație revelatoare pentru demersul său neobosit îl individualizează între poeții vremii sale.

În 1974 editura Univers a publicat o selecție din creația lui Vladimír Holan în traducerea lui Dragoș Șesan și a lui Ovidiu Genaru. Acesta din urmă este și semnatarul unei

succinte prefețe menită să-l introducă pe cititorii români în universul amplu al poetului ceh. Mi s-a părut interesantă apropierea pe care Ovidiu Genaru o face față de opera lui George Bacovia. Pe Holan îl leagă de autorul volumului **Plumb** o serie de elemente pe care Ovidiu Genaru le consemnează corect: obsesia ploii, a orizontului crepuscular, zidurile enigmatice, misterul existenței greu accesibil.

Și, adaugă acest subtil poet, autor al unei cărți numită **Patimile după Bacovia**, ca un suplimentar racord „jignita lor sete de puritate într-o lume obtuză și rapace”.

Sunt, desigur multe puncte comune între Holan și Bacovia: capela cimitirului, iubita suferind de o anume inaccesibilitate, tristețe, pluvioasele zile de sărbătoare. Ele nu sunt simple elemente de recuzită lirică, proprii amândorura ci mult mai mult, sunt repere ale unei congeniale sensibilități.

Bacovia auzea materia plângând într-un patos al mileniilor. Lui Holan cineva îi vorbește în somn: „Cu mii de ani în urmă... / Nimic mai mult decât: Cu mii de ani în urmă / Înfricoșat te trezești, e o existență / cutremurată de avioane cu reacție / din viitor, când deasupra morților iarăși va pluti / acel curaj homeric al muștelor...”

Timp de 15 ani, între 1948 și 1963 poetul ceh a fost marginalizat, urmare a acuzației de formalism și decadentism adusă lui de ideologia noului regim de la Praga, descriși în acvaforte de Milan Kundera în cărțile sale. Nici măcar nominalizarea în 1960 la Premiul Nobel pentru literatură nu i-a ameliorat condiția de ostracizat. A trăit până la moartea sa, în 1980, într-o izolare în care a continuat să scrie și – după ridicarea interdicțiilor – să publice cărți de poezie pline de substanță lirică precum amintita **Noapte cu Hamlet**, urmată în 1967 de **Noapte cu Ofelia**. Poetul simțea că nu doar în Danemarca e ceva putred ci și în Cehoslovacia, patria sa care în mai puțin de trei decenii de existență statală fusese greu încercată de istorie: ocupația germană din timpul celui de-al doilea război mondial și ocupația „frățească” din 1968 a Armatei Roșii și a trupelor satelite din Tratatul de la Varșovia...

Peștera cuvintelor

Nu nepedepsit intră adolescentul cu o făclie în peștera cuvintelor... Curajos, bănuiește abia unde se află... Tânăr, chiar și când suferă nu știe ce este durerea... Timpuriu renunță, înainte de-a intra cu-adevărat, cerându-și iertare: veacul n-a împlinit încă vârsta... Peștera cuvintelor!...

Doar un poet adevărat și pe propria-i răspundere, în ea își poate desfășura aripile, pentru ca apoi să le întoarcă pământului fără să le rănească, spre cel ce veșnic le atrage... Peștera cuvintelor! Doar un poet adevărat se-ntoarce teafăr din tăcerea ei, pentru ca de-abia bătrân, să găsească un copil plângând depus de lume pe pragul ei...

Somnambulii

Prezență palidă pe-o floare otrăvitoare plutește luna.

Doamne, e clipa aceea când alerg după un nume oarecare fără nume.

Un ton adânc și delicat, mai înalt decât chipul aflat sub umbra mâinii.

Doamne, e clipa aceea când murmură un cântec un glas fără glas.

Dormi frumoasă torcătoare, minunea înfășoară trupul tău.

Doamne, e clipa aceea când degetele foșnet dau, momentul lunii este de trei feluri.

Dar Doamne, ascultă-mă cât sunt de speriat în fața curajului celorlalți!

Strigătul păunului, scârțâitul ușii – e clipa aceea și setea din inima ipocritului neprihănit.

Când plouă duminica

Când plouă duminica și când ești singur, cu-adevărat singur, către toate deschis, când nici hoțul nu vine, nici bețivul nu bate la ușă nici dușmanul, când plouă duminica și te simți părăsit și nu-nțelegi cum să trăiești fără trup, când plouă duminica și ție însuși îți aparții, nu aștepta să schimbi o vorbă cu tine!

Atunci e numai îngerul care știe ce e deasupra, atunci e numai diavolul care știe ce-i dedesubt. Cartea e destinată păstrării, poezia poate fi părăsită...

Oricare noapte dar mai ales cea dinaintea zorilor

O, câtă lume are insomniile!

Câți fug de ei înșiși

ca și un cal care ocolește abatorul!

Și câți mai tremură de spaimă!

Să fugi, te imploră toate oasele tale strivite, sufletul șuierător evadează, părăsește simțurile și la fel mustările se risipesc în spațiu...

Vai, dar tocmai acolo sunt oglinzile...

Încontinuu

Nefericit an... A plouat atâta încât se părea că nu va mai ploua niciodată...

Și au urmat arșiți grozave încât credeam că nu va mai ploua niciodată...

Se părea că un asemenea an se întâlnește o dată în veac, dar el continuă asemeni celui care fără istovire răsplătește înflăcărarea dragostei, lumina focului cu un suflet distrus.

Spre poezie

Nu știi de unde vine acest drum care nu duce nicăieri.

Puțin îți pasă, era plin de farmec, femei, minuni și dor de libertate,

ai văzut, era ca un cal ucis sub un înger, îngerul a mers pe jos, aceasta-i calea uitării

de sine,

abia apoi cu amărăciune ai întâlnit omul și pe Dumnezeu, care și el caută norocul, pe-acel, din nefericire, iubitor Dumnezeu...

Zori de zi

Cântatul cocoșilor...

Zori de zi deschid uși deschise...

Apare în prag melancolia, întinde o mână pasiunii, cealaltă suferinței...

Și tu credeai că ești uitat!

Traduceri de Ovidiu Genaru și Dragoș Șesan

Dan Puric

Undeva, la marginea țării, se întinde surprinzător, un oraș ca o bijuterie, Oradea. Aici, viața de zi cu zi se scurge printre minuni arhitecturale, clădiri de epocă, dantele de aristocrație, pe care vremea, nebiruindu-le, a învățat să le respecte. Și tot aici, în această „marginie vie” se înalță grațios, ca o cetate creștină, în care duhul este mai puternic decât piatra, biserica cu hramul Sfântul Apostol Andrei și cel al Sfinților Români.

Înaltă cât să te invite, parcă, să cucerești cerul, dimpreună cu ea, dar fără grandilocvența care să jignească eternitatea, biserica are o monumentalitate fină, negreșită și paradoxal

Biserica

gingașă, vrând să șoptească, din sfânta ei tăcere, că acest popor crede în Dumnezeu fără de niciun efort, cu un fel de seninătate firească. Călătorul, care trece întâmplător pe lângă ea, simte instinctiv că trebuie să-și încetinească pașii, ca și cum pentru o clipă ar trece granița invizibilă a eternității. Dincolo de zidurile ei, simți cum biserica vorbește și-ndeamnă, în mod tăcut, la un alt fel de-a fi, de parcă în umbra ei ar sta Sfântul Isaac Sirul, amintindu-ne în murmur de rugăciune că „îngerii sunt făcuți din tăcere...”. Treptele-i fine și dese, deloc înalte, așa încât urcușul să pară înălțare, cad de sub porțile-i sfinte în stradă, ca o cascadă ce străpunge cu har, nevăzut, zgomotul lumii. Urcându-le, simți cum te liniștești. Un pas, o treaptă, și-n ritmul acesta molcom, aducător de pace, robia grijilor zilei care cade sfărâmată la picioarele tale, neputincioasă, lăsând loc unei

lumini ce te cuprinde pe nesimțite, împărtășindu-te cu chipul unui alt veac.

Înălțată cu dragoste de către ctitorul ei, Părintele Vasile Bota, a fost biserica asta! Și lucrul acesta se citește în tot și în toate, și mai ales în chipurile sfinților ce te privesc, învăluindu-te, parcă, într-o infinită mângâiere de-ndată ce o pătrunzi. Și atunci, ca printr-o minune, simți cum pașii se melancolizează, căci, iată, ei te-au dus în intimitatea tainei! De sub strălucirea de amintire imperială, bizantină, te privesc smerit sfinții noștri români. Un rar amestec de lumină ascetică, de podoabă împărătească, ținută pe umeri de martiri. Căci neamul acesta a fost înnobilit prin credința creștină de către Sfântul Apostol Andrei, dar poarta veșnic deschisă către Rai, o țin sfinții noștri români.

(vol. „Să fii român!”, Editura Compania Dan Puric, București, 2016)

Nicolae Cabel

ante scriptum

1977... Cu

doi sau trei ani în urmă (mi s-a spus), conform unui protocol care viza

prezența oficială a Președintelui României în Anglia, Consiliul Britanic oferise scurte burse de informare-studiu pentru tineri cinești români... Partea română trimisese propuneri, respinse însă pentru că respectivii nominalizați aveau alte calificări. Consiliul Britanic redusese progresiv numărul, astfel că anului indicat îi mai reveneau două locuri... Iar de la C.C.E.S. a plecat o nouă listă cu doi oameni de la SAHIA. Un regizor tânăr (așa eram etichetat) și colegul Constantin Tarșea, inginer-aparatură de filmare... Pe aeroport ne-a preluat cel ce ne fusese repartizat ca ghid-translator – Larry Galia, la vremea aceea adjunct al Secției Române – BBC. Ulterior aflam că, în 1938, absolvind liceul în București plecase în Anglia pentru studii superioare, chemat de unchiul său, nimeni altul decât reputatul filolog român, de origine ebraică – Moses Gaster. Acesta era Membru de onoare al Academiei Române exilat (?!) în Anglia (1882)... Tot acolo s-a săvârșit din viață (1939)... Larry – fiu al unor textiliști, ce locuiau într-o casuță de pe str. G-ral Praporgescu... Îl descopeream desăvârșit meloman și, sub incidența acestei pasiuni, s-a creat o simpatie spontană... Nefiind un secret foarte mare am aflat că urma să însoțească regina, ca translator, în timpul vizitei lui Nicolae Ceaușescu la Buckingham Palace... Fapt consemnat ulterior...

Programul stabilit de partea engleză, deși extrem de încărcat, fascinant pentru mine, prin bunăvoința câștigată în fața lui Larry datorită și afinității pentru muzica clasică, s-a nunțat prin trasee londoneze mai puțin oferite turiștilor... Două săptămâni au trecut ca... fulgerul. Ce am văzut, ce am înțeles am devoalat în alte confesiuni și poate o voi mai face... Cert este că ziua mea de naștere (21.11.1977), ca sărbătoare, am redus-o la un pahar, în trei, într-un pub din vecinătatea hotelului. A doua zi, când Larry ne-a preluat pentru drumul la aeroport, era un pic întristat. Și-mi spune că abia comunicase BBC-ul

Memoria, ca o capcană (XXIII)

descoperirea în Canal (al Mîneicii, sic!) a epacei avionului cu care formația Glenn Miller revenea de pe frontul din Normandia... Celebrul muzician, preluat de armata americană, cu grad de maior, ca și alți artiști ridica moralul trupelor angrenate în a doua conflagrație mondială... De ce am recurs la această evocare? Pentru că în primăvara - 2023, într-o emisiune muzicală la postul RRA (dacă țin bine minte) s-a spus că nu se mai știe nimic de soarta lui Glenn Miller și a formației sale... Câți ani au trecut între 1977-2023? Ce greu circulă uneori informațiile, mai ales în epoca internetului și a celorlalte canale de socializare... *

Eram student la Drept, anul întâi... În anul cinci și coleg de Cămin (în noul Grozăvești) – un bun, foarte bun amic buzoian (și azi în viață)... Prin el, relații frumoase cu doi colegi ai săi, unul chiar Președinte al TVR după zăvera (mulțumesc Mihai Oroveanu) din decembrie '89... Tot în an cu ADVI (nume de împrumut) mai era și Președintele Asociației Studenților Comuniști din Centrul Universitar București – TIS, acronimul său în această evocare... Atunci doar forțamente îl remarcasem... S-a făcut să depășesc... avatarul dintre Științe Juridice și I.A.T.C. și prin anul doi (la Regie-Film, 1966-1967) să particip (cassus belli) la o ședință de excludere la care rolul de capel maestru îl avea însuși TIS... Se întâmplase că un boboc de la actorie, prin dezinvoltă recalitrantă, provocase proverbială toleranță și cumsecădenie a Decanului – sir Toby... Ecouri repetate și “revoltătoare” ajunseseră și la Centrul Universitar unde se hotărîse... debarcarea lui PODI prin excluderea din UTC... Între studenți circula zvonul că ar fi copilul cuiva din cercurile puterii... Pe scurt, în forță, a încercat de trei ori să “zmulgă” votul unanim al unui amfiteatru pentru... Am asistat la înfrîngerea mocnită a lui TIS care ne-a părăsit fără un cuvînt... PODI și-a păstrat... comportamentul, a absolvit facultatea dar eu, despre el ca actor, n-am mai avut nicio informație...

TIS, oficial devenit persoană publică, a mai avut funcții, dacă țin bine minte, și în UTC pînă am aflat că a fost numit Vice în Consiliul Culturii și Educației Socialiste (CCES), al cărui Președinte nu era decât o... doamnă politehnistă, de obîrșie buzoiană se spunea și, cert, cuscra unuia din cei mai buni maiștri de iluminare din Studioul Sahia... Și pentru că respectivul studio s-a dovedit nu o

singură dată “cuiul lui Pepelea”, ce voi consemna în aceste rînduri, tot acolo s-a petrecut...

Cred că prin '85 - '86 Planul tematic pentru anul următor plecase pe filiera aprobărilor... În prealabil urmăse tipicul alcătuirii sale... Propuneri individuale, grupa de creație – selecție riguroasă și cei trei desemnați pentru definitivarea formulei finale, trimisă spre aprobare... Modificări cerute pe parcurs (unele la limita aberației)... Blocaj final – CCES... Se prefigurau urgențe întrucît existau teme pentru care, în cazul aprobării, trebuiau devize-cheltuieli pentru filmări vară-toamnă-iarnă întrucît finalizarea viza anul următor... Și se anunța prezența Vicelui sub a cărui responsabilitate se înscria Studioul... Ziua întîlnirii... Sala mare de Mixaj-sunet... Plină ochi... La prezidiu, lîngă director, însuși TIS care, cu tonul-aplomb cunoscut de mine, face totul cu ou și oțet, bătînd în masă ritmic cu dosarul Plan tematic... Ca în Caragiale – “silentium lugubru”... Cine se înscrie la cuvînt? Unul care se indigna ceva mai greu... Începe ponderat, montîndu-se treptat și vizibil. Explică faptul că i se ceruse să participe la alcătuirea Planului. Că, alături de doi colegi au muncit, insistînd pe acest aspect, că se ceruseră și modificări aberante... Și că acum, în faza opririi acestei lucrări nimeni nu explică de ce și ce anume trebuie schimbat... Și că el, care consideră participarea sa de bună credință și conștiincioasă, nu poate permite nimănui, indiferent de funcție are, să bată în masă cu rezultatul unei munci, fără argumentare.

În sală nici musca nu mai bîzîia... Indignatul a mulțumit pentru atenție... S-a întors la locul său... TIS a rostit cîteva fraze de complezență și a plecat... Directorul, secretarul de partid – consternați... Pe indignat nu-l mai băga nimeni în seamă...

A doua zi cînd am intrat în Studio (pentru că eu eram indignatul), vreo doi din colegii mei s-au închinat: “cum, nu te-au dat afară?” “Dragilor, poate voi știți ceva! Nu mi s-a spus nimic!”...

Abia după aceea am înțeles că, în urmă cu două zile, TIS avusese un “duel” (aproape însîngerat) cu un regizor de lung metraj de la Buftea, celebru nu numai prin operă, dar și prin colțosenie...

Și acum, ca și atunci, apelez la perifriza adolescentină din timpul orelor de latină, din liceu – “astfel trecu Grigore muntele”... Sau, mai corect: “sic transit gloria mundi”...

Dalia Bialcovski

De la “Nicu zugravul” la “Maestrul de la Câmpina”

1853 era an de mare sărbătoare la Băicoi. Prințesa

Cleopatra Trubețkoi, fermecătoarea proprietară a moșiei, își vedea desăvârșită ctitoria cu hramul “Sfinții Împărați Constantin și Elena”, pe care o dăruia localității după reîntoarcerea definitivă în țară. Îndelungata sa absență, de fapt un refugiu cultural după decesul soțului, o purtase în saloanele din Sankt Petersburg, ca nepoată prin alianță a Țarului Nicolae I și în Parisul fascinat de versurile lui Alphonse de Lamartine. Această fiică a banului Costache Ghica și a Ruxandrei Cantacuzino, adeptă a modernității occidentale și a seratelor dedicate artelor, de unde

Nicolae Grigorescu, Fata hangiului

nu lipsise nici Franz Liszt, a încredințat pictura interioară a noii biserici unui tânăr de numai 15 ani, “Nicu zugravul”. Prima încercare de anvergură pentru iconarul ambulant din mahalaua bucureșteană a Cărămidarilor devenea o imensă oportunitate. Felul atât de personal în care izbutise să integreze în ascetica viziune bizantină valul curentului de influență neoclasică ce se impunea în epocă, pictând cu o candoare, expresivitate și căldură cuceritoare, avea să-i aducă

faimă în domeniu. Importante comenzi vor urma la mănăstirile Căldărușani, Zamfira și Agapia.

Talentul “zugrav” se numea Nicolae Grigorescu. Se născuse în 1838 la conacul din Pitaru (Dâmbovița) aparținând înstăritului Filip Leș cu origini francezești, unde tatăl său se ocupa de administrație. Fiind al șaselea copil al familiei, după dispariția părintelui, îndată ce a împlinit vârsta de 10 ani, urmând exemplul fratelui mai mare se angaja ucenic în atelierul bine cunoscutului miniaturist și pictor de biserici, Anton Chladek, în București. Nu avea să manifeste niciodată aceeași atenție față de ornamentații, specifică îndrumătorului său, dar gingășia cromatică își va găsi ecou în propriul temperament. După doi ani își lua soarta în piept, iar aceasta își arăta îmbrățișarea.

În 1860, pe când picta la Agapia alături de fratele Gheorghe, calitățile sale artistice impresionându-l pe influentul om politic Mihail Kogălniceanu, acesta îi va obține o bursă de studii la Paris. Toamna următoare se găsea deja în atelierul lui Sébastien Cornu, iar odată ce vremea îngăduise ajungea în micul sat Barbizon, adus de emulația peisagiștilor ce descopereau cu încântare inspirația în fața naturii, conduși de culoarea și lumina locului. Astăzi o placă marchează casa din marginea pădurii Fontainebleau, unde pictorul avea

să poposească deseori, mai ales în compania lui Jean-François Millet. În acest grup eclectic, precursor al impresionismului, i se deschidea perspectiva unei priviri către pictura scăpată de subordonarea față de subiectul literar, tonalitatea umbrei și finisarea din atelier.

Primul succes răsunător care atrage atenția asupra artei sale înnoitoare e consfințit de premiul juriului acordat la “Expoziția artiștilor în viață” deschisă în 1870 la București, urmat în 1873 de triumful celor 146 de lucrări expuse la “Amicii Belezilor Arte” ce au și determinat hotărârea lui Ion Andreescu de a se dedica total picturii.

Dar, pe lângă perfecționarea desenului în Italia, unde călătorise după recenta reușită, participarea sa ca reporter-pictor la Războiul de independență din 1877, îl va transforma într-un excelent mânător al cărbunelui, creionului și tușului. Crochiurile fugitive, plasticitatea liniei și spontaneitatea execuției se vor regăsi și la primele variante, neprelucrate, ale tablourilor dedicate luptelor de pe front, transpuse în pete vivace de culoare. Găsirea potențialului expresiv “din fuga calului” revoluționau limbajul și materialitatea lucrărilor sale. Ce diferență între romantismul declarativ și execuția mai degrabă manieristă în care realizase “Dragoș Vodă luptând cu zimbrul” și dramatismul profund al studiului pentru “Atacul de la Smârdan”!

Cei aproape 30 de ani în care a călătorit consecvent în Franța, la Barbizon, la Vitry, în sălbăticia coastelor Bretoniei sau la Paris în contact cu realismul artei lui Courbet sau cu pânzele impresionistilor, ce i se dezvăluiau chiar în intimitatea colecției doctorului G. Bellu, bun prieten și vecin, sau urmărind Saloanele la care a și participat cu lucrări în ulei, au conturat acel stil bine definit, rafinat între revoltele artei occidentale și perpetua întoarcere acasă, la cumințenia spațiului unde sufletul său vibra. Din această comparativă alăturare s-a dezvoltat autentic “Nicolae Grigorescu - Pictor al ethosului românesc”, așa cum îl evocă expoziția organizată de Muzeul Național de Artă în colaborare cu Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti”, la 185 de ani de la naștere. Temelor care l-au consacrat le sunt dedicate săli aparte: carele cu boi, ciobănașii, tinerile păstorite și interiorul cu lada de zestre, pădurici, bordeie și luminișuri, însoțite de fotografii și exemplificări ale costumelor populare.

Maestrul, stabilit la Câmpina, cel care a eliberat pictura românească din conformismul academismului și a pregătit publicul și critica pentru a-i înțelege pe Andreescu, Luchian sau Petrașcu, cel care a deschis tematica picturii autohtone către peisajul rural, către portretizarea țaranului în simplitatea demnității sale și a veșmintelor țesute după sufletul său, rămâne național și prin seninul cu care traversează viața, asumându-și creștinește toate încercările ei.

Nicolae Grigorescu, Pescărița la Granville

Radu Adrian

Sculptura în piatră

File de istorie (V) Extragerea pietrei din carieră și transportul ei

Urmare din numărul trecut

Activitatea de exploatare într-o carieră se

începea în vechime numai prin excavarea unor galerii pe direcții diferite în masivul de piatră,

pentru localizarea zonelor de bună calitate. Etapa următoare era crearea unei terase orizontale la nivelul de la care începea exploatarea. Materialul de calitate inferioară nu era folosit decât la nivelarea acestei terase și, în continuare, la crearea drumurilor de acces. Astăzi, extracția și transportul nu mai constituie o problemă de greutatea celor din antichitate. Folosirea utilajelor moderne însă, înlocuiește calitatea garantată a extracției tradiționale, cu randamentul sporit al exploatarei. Vechii pietrari se implicau în munca lor mult mai mult decât cei de astăzi. Extragerea blocului se făcea în primul rând după ce se stabilea calitatea integrală a rocii, și în limitele unor dimensiuni exacte. Azi testarea nu se mai face cu auzul, lovind piatra cu ciocanul, așa cum străbunii au selectat fără să greșescă, milenii la rând, orice fel de rocă.

Forma, în mare, a lucrării, începe să prindă contur încă din carieră. Blocul de piatră dislocat, rareori poate corespunde cu prima sa înfățișare dimensiunea reală a lucrării. Desfacerea pietrei în piese mai mici se face, de obicei, prin procedeu tradițional, cu pene și frunze aplatizate, de mărime adecvate, atunci când lipsesc posibilitățile de forare cu perforatoare motorizate.

Pentru secționarea unei pietre de dimensiunea redusă a unei dale, din care se face doar o cruce, sau o treaptă, se renunță la uneltele folosite anterior. Dacă materialul este subțire, de 20 cm, se folosesc doar *punchetii*. Aceștia sunt șpițuri scurte, cam de 10 centimetri, de grosimea cozii de ciocan. Se sapă în piatră găuri adânci de 4-5 cm, înșiruite pe linia unde vrem să o rupem. Se fixează *punchetii* cu vârful în găuri, toți cu muchiile orientate pe aceeași direcție, și se bat de la un cap la altul, cu reveniri, cum se exersează la pian gama Do major. După un timp se rupe piatra. La dimensiunea de care vorbim, calcarul cu scoici de la Măgura Buzăului permite să fie tăiat direct cu joagărul, sau cu fierăstrăul de mână cu care se taie lemnul de foc.

În vechime, o etapă importantă și plină de responsabilitate era scoaterea pietrei de lângă stânca din care a fost desprinsă, și tractarea ei până la rampa de încărcare pe vehiculele de transport. Tot timpul deplasarea asta a necesitat multă experiență tehnică și organizatorică. Informațiile antice egiptene menționează că blocul era scos din lăcașul său cu ajutorul unor frânghii legate de axele a două vinciuri uriașe de lemn amplasate la intrarea în carieră. Vinciul era un diapozitiv alcătuit dintr-un schelet de lemn bine ancorat de pământ, care avea în interiorul său un tambur de lemn poziționat orizontal. Acesta putea fi rotit în ax prin intermediul a două roți fixate în capete. Ca timona de pe puntea unei corăbii. Corpul tamburului înfășura, rotit ca un mosor, o frânghie ancorată la capătul opus de piatră pe care trebuia să o deplaseze. Frânghiile, foarte lungi și rezistente, confecționate din in și papirus, erau ca cele folosite în marină. În construcțiile navale, egiptenii și grecii, prin tradiția lor milenară în domeniu, stăpâneau o serioasă tehnologie. Deci și confecționarea unor parâme, capabile să reziste la tractarea unor greutăți de 15-20 de tone. Pe distanțe scurte, mișcarea era mult ușurată când se așezau sub baza blocului de piatră, cilindri de lemn făcuți din trunchiuri drepte de copaci. Încărcatul pe vehiculele de transport se făcea în același mod. Bănuim că era o mare animație, unde răngile făcându-și treaba, își încruciau mereu în clinchet, pozițiile. Deplasarea până la șantierul de construcție se făcea pe drumuri special amenajate, cu ajutorul unor vehicule rezistente din lemn, dotate cu roți pe măsură, și tractate de boi.

Relieful stâncos al Greciei a oferit oriunde constructorilor necesarul de piatră de la distanțe relativ mici. Chiar dacă era vorba de marmură. Egiptenii însă, ca și olmecii din spațiul Americii, își transportau granitul sau bazaltul pe apă, de la depărtări mult mai mari. Iar druzii celților dirijau tractarea pe uscat a pietrelor din care construiau dolmene și menhire, de la sute de kilometri. În orientul îndepărtat, transportul pe uscat al blocurilor de granit de 30-40 de tone folosite la templele de la Borobudur, Angkor, sau Rajaraja, s-a făcut cu elefanți.

Ridicatul pe verticală a elementelor grele de piatră – care cântăreau câteva tone, uncori zeci de tone – a constituit mereu pentru antici, o problemă serioasă. Egiptenii și grecii foloseau același vinci, poziționat la picioarele schelei de construcție. Montându-se pe stâlpi, la înălțimea convenită, o roată cu șant periferic prin care se petrecea frânghia, aparatul devenea un autentic scripete cu ajutorul căruia se ridica o platformă pe care era așezată piatra. Într-un sistem asemănător, dar mai modest, în multe din satele românești, se mai scoate și astăzi apa din fântână. O invenție importantă adusă de greci când își ridicau antablamentele pe coloanele templelor, a fost adăugarea unei contragreutăți la capătul opus al troliului. Geniala metodă, dacă punea în balanță o greutate egală cu cea care trebuia ridicată, reducea la un minim efortul necesar operației. Ideea, găsită în scrierile lui Heron din Alexandria, matematician grec stabilit în Egipt, care a fost preocupat în secolul I d.Hr. de probleme mecanice, a inspirat peste secole sistemul de funcționare al liftului.

Urmare în numărul viitor

Viața în fișe de roman

O lume fără memorie

Vasile Szolga

A existat odată o lume fără memorie, o lume a uitucilor. Și când zic fără memorie atunci trebuie să știți că oamenii din acea lume aveau totuși o oarecare memorie, adică își mai aminteau câteva zile de ce li s-a întâmplat dar, după un anumit timp, amintirile li se ștergeau din minte. Să vă povestesc ce s-a întâmplat cu acea lume.

Păi, oamenii uitau că aleșii lor (erau conduși de aleși, de către ei din când în când) le făceau zile fripte, oropsindu-i, punându-i la munci din ce în ce mai grele și plătindu-i din ce în ce mai prost, chiar în batjocură. Apoi, când se ajungea la alegeri, căci, cică și acolo era democrație, dar evident o democrație a uitucilor, tot pe cei care îi exploatau și îi batjocoreau îi alegeau, uitând ce le făcuseră acia mai înainte (de altfel nici nu aveau pe cine altcineva să aleagă). Dar evident că și aleșii „democratic” aveau aceeași meteahnă, adică înainte de alegeri promiteau „marea cu sarea” și cum treceau alegerile, uitau ce promisese și se ocupau cu altceva, crezând evident că se află în acele funcții datorită priceperii, inteligenței și cunoștințelor lor, deși mai toți uitaseră să facă școli, sau facultăți și, chiar dacă făcuseră, uitau de ce au făcut acele școli, nu mai spun de doctorate, care, în paranteză fie spus, deveniră niște activități curente pentru mai toți politicienii lor, deși datorită celor cu care se ocupau de fapt, nu ar fi putut fi elaborate nici în mii de ani și, în care, datorită lipsei de memorie, copiașii se scriseseră alții înainte lor.

Dar, mai grav, era faptul că unii uitau că sunt copiii cuiva, adică își uitau părinții și bunicii, când aceștia deveneau neajutorați, pensionari, și aveau nevoie de ajutorul lor, și care se transformau pentru ei în străini, în niște paraziți. Bineînțeles că se întâmpla și invers, adică părinții uitau că au copii pe care să-i îngrijească, să-i educe și să-i crească, lăsându-i de multe ori în voia sorții, ei plecând pe alte meleaguri unde credeau că umblă câini cu covrigi în coadă și, că o vor duce mai bine. Mulți uitau de țara în care s-au născut și trăiau, nu mai spun că uitau de trecutul lor, al țării lor, și chiar de lumea în care trăiau și își băteau joc de natura care, însă, nu uita că este NATURA și se răzbuna pe oameni din ce în ce mai des cu furtuni, potopuri, incendii și multe alte calamități.

Grav a fost și când se întâmplă ca mulți bărbați să uite că sunt bărbați și se credeau femei și invers. Și așa, acea lume începu să se împuțineze până când dispăru ca și când n-ar fi existat vreodată.

O capcană
vrăjitoarească

Firiță Carp

Oarecum inhibantă pentru cititorul zilelor noastre tot mai grăbit, datorită celor aproape 400 de pagini strânse între copertele ademenitoare prin titlu și arhitectură grafică, noua carte* a lui Ioan Ouatu se dovedește a fi, pentru cel ce-și creează răgazul să-i treacă pragul atingerii dintâi spre lectură mai stăruitoare, o capcană vrăjitoarească. Proprietarul mai multor izbâzi literare, pe mine cucerindu-mă cu ani în urmă

prin originalitatea unor construcții metaforice încântătoare așezate în versuri cu amprentă personală remarcabilă, autorul impresionează de această dată cu harul prozatorului debordant. Ușurința cu care creează atmosferă, descrierile plastice ale locurilor în care ne atrage și ale personajelor, adesea de un pitoresc nemaîntâlnit, ni-l dezvăluie pe Ioan Ouatu în tușele maturității literare dobândite prin multă muncă. Cititorul își poate da singur seama de acest lucru, urmărind firul epic, cu acum vreau să subliniez că romanul este nu doar reconfortant, ci și instructiv. E posibil ca autorul să-și fi propus, prin generozitatea creativității sale, să ne îndemne subtil la a fi mai atenți în jurul nostru. Și la a privi aparențele dincolo de suprafața, adesea derutantă, a primei impresii. Căci, nu-i așa, fiecare am aflat, uneori, prin experiență proprie consumatoare de timp și zămislițoare de îngrijorări, că „dincolo” de orice zid este altceva decât „dincoace”.

Cartea pare, așadar, a fi menită să ne înarmeze cu un plus de vigilență, dar o face cu mare delicatețe. Aș zice că e un fel de depozit de metafore lăsat anume cu ușile deschise, pentru a ne înfrupta din ele după dorință. Mai mult, în câteva rânduri, citind, am avut impresia că Lucian Strochi, prefațatorul, îmi urmărește reacțiile lecturii pentru a i le comunica lui Emilian Marcu, cel care semnează postfața. Iar între ei, rezemat pe o certitudine, ca să-l parafrazez pe autor, acesta pare a da buzna în literatură ca la el acasă, spunându-mi: citește, că nu știi când vei avea nevoie! Iar certitudinea despre care ziceam ar fi una pe care ți-o dau cărțile mari: dintre toate îndeletnicirile, aceea de scriitor te poate înnobila cu nimbul nemuririi!

*CRIMĂ SAU SINUCIDERE, Editura Papirus Media, 2023

Marian
Nencescu

Ziua de 14 aprilie 1865 a

rămas definitiv în conștiința poporului american drept data când, pentru prima dată în istoria recentă, un președinte în exercițiu (al 16-lea din istoria Americii) era asasinat la doar șase zile după victoria decisivă a generalului Ulysses Grant, comandantul Armatei Potomacului, împotriva trupelor Statelor Confederate, acțiune ce a pus practic capăt Războiului de Secesiune, cunoscut uneori și sub numele de Războiul Civil American (1861-1865). Deși de atunci au mai urmat încă patru asasinat similare, pentru echilibru, câte două în fiecare secol (ultimul fiind cel din 1963, când președintele John F. Kennedy era asasinat la Dallas, Texas, de un asasin „singuratic”, după cum afirmă chiar și azi, sursele oficiale), ecoul emoțional al morții lui Abraham Lincoln (1809-1865), președinte aflat, la momentul morții la al doilea mandat (primul, început în 1860), rămâne de neegalat. Practic, majoritatea istoricilor și sociologilor americani îl plasează pe Lincoln între cei mai iubiți președinți, adesea la egalitate cu George Washington (1732-1799), primul Președinte american din istorie (1789-1797), generalul care a reputat victoria de la Saratoga (1777), hotărâtoare pentru obținerea Independenței și în mandatul căruia a fost adoptată Constituția americană, valabilă, în linii generale, și azi.

În egală măsură cu acțiunea „Părinților fondatori ai națiunii”, dar în condiții istorice deosebite, și cu prețul unui război fratricid, președintele Abraham Lincoln nu doar că a evitat dezmembrarea Uniunii, după ce șase state sudiste și-au declarat Secesiunea (în 1861), dar, cu forța armelor și cu argumentele legii, a reușit să încheie un război sângeros și să obțină o victorie politică decisivă

„Ce ar face Lincoln”

prin adoptarea Proclamației de Emancipare, din 1862, prin care toți sclavii din Statele Confederate care treceau sub controlul Uniunii deveneau oameni liberi. Deși adoptată în condiții de război, desființarea sclaviei, devenită efectivă în 1865, prin adoptarea celui de-al 13-lea Amendament la Constituție, a devenit nu doar un prilej de reconciliere istorică („Fără răutate față de cineva, ne angajăm să bandajăm rănilor națiunii, să-i îngrijim pe cei care au purtat lupte, pe văduva și pe orfanul lor, și să facem o pace dreaptă și îndelungă între noi și cu toate popoarele”, declara Lincoln în 1865, la inaugurarea celui de-al doilea mandat de președinte), dar, paradoxal, i-a grăbit și moartea.

Tocmai când, eliberat de grijile războiului, Lincoln era decis să treacă la Reconstrucția societății divizată de problema sclaviei, dar și de sărăcia accentuată, inclusiv de răscoalele amerindienilor sioux, s-a produs asasinatul care a schimbat definitiv tabloul politic al epocii. Astăzi, istoricii sunt de acord că glonțul tras de actorul John Wilkes Both în ceafa președintelui, aflat parcă, prin voia destinului, fără pază de corp în loja Teatrului Ford, un complex de clădiri situat doar la trei străzi de Casa Albă, a fost o parte dintr-un amplu complot confederat, având chiar și o denumire oarecum simbolică, „Cavalerii Cerului de Azur”. La fel, sunt de neînțeles lungul șir de erori și de bâlbe ale Armatei și ale recent înființatului Serviciu de Protecție. Cert este că ofițerul de pază, însărcinat cu protecția președintelui, își părăsise, la ora asasinatului, postul și se afla, cu vizitiul lui Lincoln, la „un pahar”, la un bar din apropierea teatrului. Grav rănit, președintele este transportat peste drum, în casa unui croitor, pe nume Petersen, unde va și deceda în zorii zilei următoare. Între timp, asasinul va reuși să fugă, fiind prins abia peste 12 zile, într-un hambar părăsit din Statul

Virginia, locul unde a și murit, în urma rănilor provocate de gărzile federale.

Moartea lui Abraham Lincoln a produs în epocă o emoție generală. Plâns de popor: „Azi întregul oraș îl jelește, aproape fiecare casă e în negru, nu am văzut niciun zâmbet, iar oameni în toată firea sunt cu ochii în lacrimi. Impresia generală este că dacă Both nu va fi prins, gloata odată stărnită nu se va opri”, se scria în presa locală, regretat deopotrivă de prieteni, dar și de adversarii politici: „Chiar și cei cu simpatii sudiste știu că au pierdut un prieten merit să-i protejeze și să-i slujească”, scria publicista Elisabeth Blair Lee, prima femeie care a înființat la Washington un Azil pentru orfanii de război și un Spital pentru copii și femei, Abraham Lincoln a fost condus pe ultimul drum de zeci de mii de oameni, care au întâmpinat și au însoțit trenul funerar ce l-a transportat la Springfield, locul natal, din Statul Kentucky.

Moștenirea politică a lui Abraham Lincoln e imensă. Desființarea sclaviei, redefinirea republicanismului ca doctrină de stat, începerea construcției primei căi ferate Transcontinentale (finalizată în 1869), înființarea Departamentului Agriculturii și adoptarea Legii Sistemului Bancar, ce prevedea impozite progresive pe venit, inclusiv proclamarea Zilei Recunoștinței și constituirea Parcului Național Josemite, sunt numai câteva din realizările sale, ce rămân în conștiința națiunii. Dincolo de Memorialul Lincoln, de la Washington, de Complexul Muzeal Teatrul Ford, de sculpturile de pe Muntele Rushmore, de Biblioteca și Muzeul de la Springfield, practic toate orașele americane au câte o stradă sau un monument dedicate lui Lincoln. Regretat unanim, invocat adesea, spiritul lui Lincoln continuă să vegheze viața publică. „Ce ar face Lincoln”, se întreba retoric președintele Franklin D. Roosevelt la intrarea Americii în al doilea Război Mondial. Răspunsul l-a dat chiar istoria. În tot ce a făcut, Abraham Lincoln a adus Americii măreție.

Vasile Răvoescu

În năvod

Mai trag cu ochiul unecori
În viața unor muritori.
Fără să vreau parcă tot văd
Că suntem prinși într-un năvod

Strânși și prea îndepărtați
Invidioșii pe ceilalți
Care n-au mai încăput
În năvodul nevăzut.

Fără tu și fără eu

Ca-ntr-un tramvai ne poartă viața...
Care șezând, care-n picioare,
Care în față, care-n spate...
Care cum poate, fiecare.

Aproape-mbrățișați și încă
Străini, călătorim mereu,
Intr-o neliniște adâncă...
Și fără tu și fără eu !

Întoarcere târzie

Mă-ntorc în sat la mine,
Nu mai găsesc vecini,
Nu mă salută nimeni...
Am devenit străini ?

E poarta răzimată,
Deschisă pentru toți,
Fântâna n-are roată,
Nici apă, ca să scoți,
Nici treptele de plută,
Albite, nu mă chem,
Să intru-n casa mută,
Cu tălpile de lemn.

Gând bacovian

Îmi cad frunzele din umeri
Și din trupul amorțit,
Nu mai e aceeași toamnă
Care m-a preafecit.

În coroana desfrunzită,
Niciun fruct n-a mai rămas
Și în inima golită,
Gândul nu mai are glas.

Pe sub ceața din priviri,
Îmi plâng ploile de milă...
Până și de amintiri,
Parcă mi se face silă.

Caii sălbatici

Nu e buiestru ca să-i țină
Struniți în libertatea lor
Și nici o coamă de lumină
Să strălucească în decor.
In arcul suplelor picioare
Pământul zboară înapoi
Și parcă-ncearcă să măsoare
Distanța scurtă dintre noi.

Se duc și-n urmă lasă zborul
Atâtor gânduri ca un roi,
Rămâne repetabil dorul
De anii tineri și de noi !

Anotimp muribund

Se scurg pe Râul Doamnei
Zăpezile de ani
Și timpul numai trece,
Se duce tot în jos...
Iar din marama toamnei,
Zorzoanele de bani,
Rămase mai sărace,
Se scutur dureros.
Din moarte, primăvara,
Să vină, nu mai poate.
Furată e de ierburi,
Nu-i țarnă, s-o aștepte.
E putredă și vara
Și tremură a moarte.

O stea cătam pe ceruri...
Spre ce să ne îndrepte ?

Ventilatorul

La fereastra de afară,
Un bătrân ventilator
Uruie asurzitor,
Cu turbina lui de fiară.

Îl aud din dormitor,
Noaptea, parcă și mai tare,
Și fac planuri, ca atare,
Mă gândesc cum să-l omor.

Nu-i nevoie, dintr-odată,
Se aude doar tăcere.
Simt în mine o durere,
Că-s singur, bată-l să-l bată !

Dorință

După "Către cititor",
de A.E. Baconsky

Mă bucur mult de cartea apărută,
Un dar de suflet, dragă cititor,
Trudită cu eforturi și valută,
Într-un tiraj ca și mulțumitor.

Stă în vitrină, zilnic, neatinsă,
Ca bibelou fragil, de nemișcat,
Ca o mireasă de tristeți cuprinsă,
Că nu-i mai vine mirele-adorat.

Azi, mult aș vrea să nu mai iei metrul,
Grăbit să prinzi același liber loc,
S-arunci tableta sau ce-o fi, tabloul,
Și îți promit că nu mai scriu deloc.

Stop-cadru

Pe ecranul
Ferestrei de la stradă
Se derulează viața
Cea de toate zilele
Dinamică
Plină
Necrezut de adevărată

De la o vreme
Văd doar peisajul.

Trec țigani

Trec țigani pe la poartă,
Strada se animă toată.

Rămâne în urma lor
Zbor de cuc și de cocor.

Trec țigani și se duc...
Rămân în stradă năuc.

Nu știu de unde-au venit...
Se tot duc spre asfințit.

Cred

Cred în vise ne-implinite
Și în cele care vin
Și în toate cele sfinte
Chiar dacă nu pe deplin

Cred că iarba va rămâne
Pururea nepieritoare
Vorbele limbii române
Dorul țării ce ne doare.

Cred că dacă eu nu sunt
Va rămâne întreg neamul
Ocrotind sub brațul stâng
Trupul Țării și Ardealul.

Bardul

Lui Tudor Gheorghe

Ca o lebădă, ghitara
Își oferă gâtul lung,
Notele de cântec, seara,
Mai degrabă parcă plâng.

Cântărețul nu privește
Decât corzile fragile
Și din când în când cerșește
Dinspre-nalt rugi inutile.

Până când, din note clare,
Se-nfiripă un blestem,
Care dă alt sens, se pare,
Strălucitului poem.

Carul Mare

Toți avem în Cer, un Car,
Ce ne poartă viețile.
Doamne, să aibă, măcar,
Toate, patru, roțile !

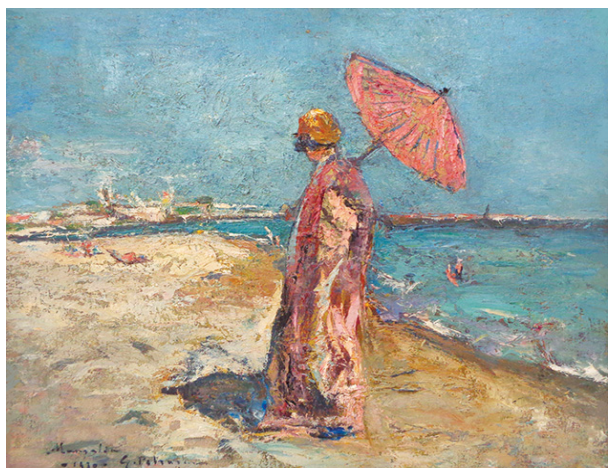
MAREA PICTORILOR

Theodor Aman - *Portul Constanța*

Dumitru Ghiață - *Peisaj la mare*

Gheorghe Petrașcu - *Femeie în roz la malul mării*

Nicolae Dărăscu - *Chioggia*

Constantin C. Constantinescu - *Balcic*

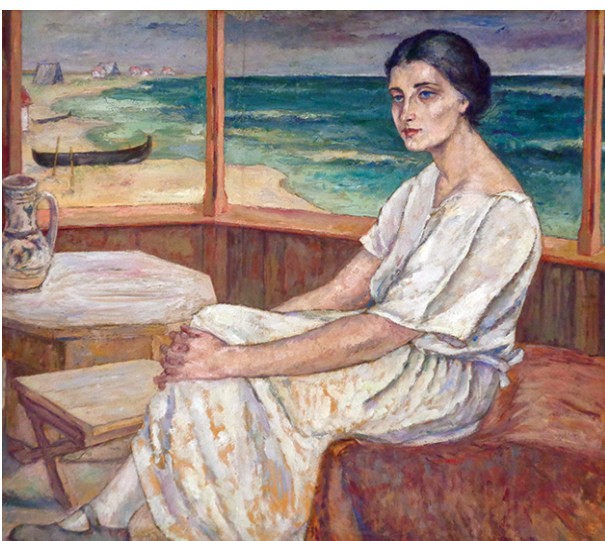
Alexandru Padina - *Peisaj cu ambarcațiuni*

Florența Pretorian - *Peisaj cu cu bărci*

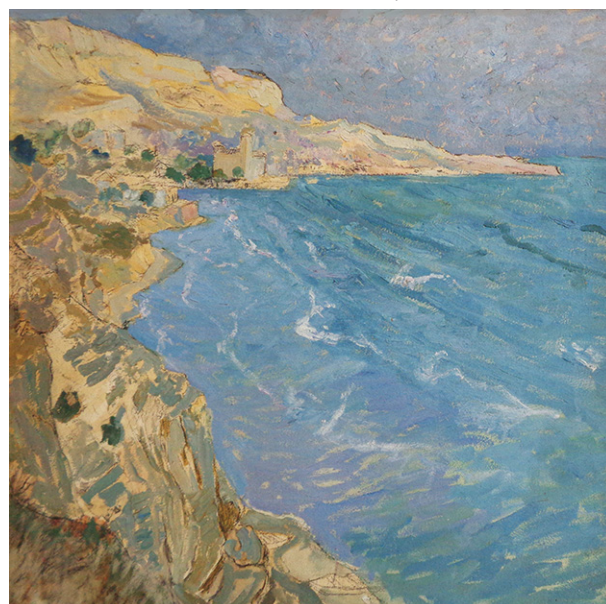
Francisc Șirato - *Drum cotit*

Marius Bunescu - *Pe terasă la mare*

Jean Al. Steriadi - *Stânci la Capul Caliacra*

Alexandru Satmari - *Mare și stânci*

Jean Al. Steriadi - *Port în Franța*

Nicolae Dărăscu - *Stradă din Balcic*